

Naročila so - naročil ni!

Stanje podpisanih naročil in prizadevanje za pridobivanje novih naročil je za našo delovno organizacijo neke vrste barometer uspešnosti tekočega gospodarjenja in vzvod za ustrezen razvoj posameznih proizvodnih programov. Polovica leta 1986 je že za nami, to pa je tudi čas, ko naše gospodarjenje natančneje analiziramo z različnih zornih kotov. Ko obravnavamo stanje sprejetih naročil za leto 1986, lahko ugotovimo, da struktura naročil glede na izvozna naročila ni ravno ugodna.

V srednjeročni plan delovne organizacije smo zapisali, da smo eno tretjino proizvodnje plasirali na konvertibilni, eno tretjino na klirinški in eno tretjino na domači trg. Ta razmerja se že v prvem letu, torej v letu 1986 ne uresničujejo. Manjka nam predvsem naročil s konvertibilnega področja, saj jih je le okoli 15 odstotkov. Tudi klirinški izvoz in pokritost z naročili s tega področja kaže na upadanje. Naročila z domačega trga so narasla skoraj na 70 odstotkov, kar je sicer srejemljivo za pokritje letošnjega plana z naročili, ni pa sprejemljivo dejstvo, da je premalo konvertibilnega izvoza!

Plan za leto 1986 predvideva, da bi morali na vseh naših programih izdelati in posredovati kupcem 22.525 ton naših proizvodov ter že zagotoviti ustrezno strukturo naročil za leto 1987. Vendar še letošnji plan ni v celoti pokrit z naročili, manjka še nekaj nad 200 ton naročil. Če k temu dodamo še neugodno strukturo naročil, potem bo naše gospodarjenje v tekočem letu oteženo, saj je 47 milijard din celotnega prihodka, ki naj bi ga letos ustvarili, zares astronomska številka.

Ko govorimo o naročilih za tekoče poslovno leto in za prihodnost, imamo v mislih našo uspešnost in konkurenčnost na domačem in na tujih trgih. Pridobivanje ustreznih naročil

je torej naše osnovno eksistenčno vprašanje, ki ga ne smemo in ne moremo nikoli pozabiti.

Izgovori na račun vse hujšega konkurenčnega boja v svetu pomenijo kvečjemu neznanje ali zaostajanje za razvojem podobnih proizvajalcev investicijske opreme doma in predvsem v svetu, česar pa si ne smemo in ne moremo dovoliti. Še posebej ne pri proizvodnem programu vodnih turbin, za katere imamo doma in v svetu primerne reference.

Program vodnih turbin

Proizvodnja vodnih turbin, ki je v celoti pokrita z naročili za leto 1986 in 1987, deloma pa tudi že za leto 1988, nam kaže, da imamo za to proizvodnjo premalo strojnih obdelovalnih kapacitet. Obstoječe kapacitete pa so tudi dimenzijsko omejene, tako da ne moremo proizvajati velikih vodnih turbin in druge spremljajoče hidroenergetske opreme.

Letno v Litostroju izdelamo blizu 3000 ton turbinske opreme, kar je dokaj skromna številka, saj bi morali ob primerni opremljenosti izdelati najmanj 5000 ton take opreme na leto, da bi se lahko primerjali s podobnimi proizvajalci v svetu.

Projekti vodnih turbin so običajno izredno zahtevni, zato ne dovoljujejo tehnološkega zaostajanja v razvoju projektiranja in proizvodnje take opreme, saj to vpliva na konkurenčno sposobnost proizvajalca.

V Litostroju se trudimo, da bi obdržali korak z razvojem v svetu, vendar se v zadnjih letih nekako ne premaknemo naprej. Akumulacija, ki je ustvarjena, je občutno premajhna za obnavljanje obstoječih kapacitet in investiranja v nove zmogljivosti. Zato je nujno, da prav pri turbinski proizvodnji dosegamo vedno več konvertibilnih izvoznih naročil, da bi tako ustvarili pogoje za ustrezen razvoj tega in ostalih proizvodnih programov Litostroja.

Proizvodni program malih hidroelektrarn

O proizvodnem programu malih hidroelektrarn je bilo v našem glasilu že veliko napisanega. Predvsem je dolgo ugotavljamo, da je ta program vedno bolj zanimiv, vendar kaj dlje od optimističnih ugotovitev nismo prišli. To se odraža tudi v letnih planih, saj le z velikimi prizadevanji proizvedemo letno približno 200 ton opreme za male hidroelektrarne, kar je z ozirom na naše možnosti občutno premalo. Prav tako je nesporejemo, da iz tega proizvodnega programa ničesar ne izvažamo.

V planu za leto 1987 je zopet predvideno le nekaj nad 200 ton teh proizvodov, vendar se po dolgih letih zopet odpirajo možnosti, da bomo z velikim prizadevanjem pridobili naročila malih hidroelektrarn za Turčijo, Grčijo, Gvinejo in Indonezijo.

Črpalk

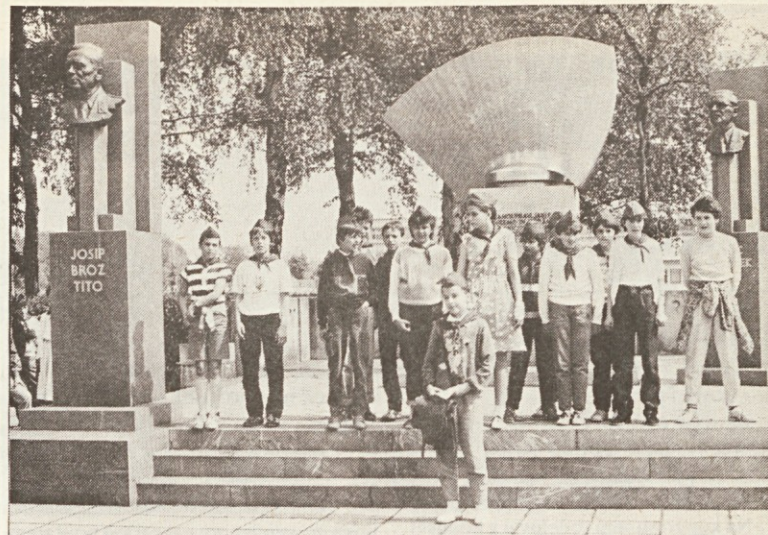
Tudi ta proizvodni program si le s težavo utira svoje pravo mesto v Litostroju. Letna proizvodnja 1000 ton črpalk in ostale opreme je bila že pred leti nekajkrat presežena, pa vendar v letu 1986 planiramo le 900 ton črpalk, kar še ni v celoti zasedeno z naročili. Tudi za leto 1987 smo planirali le 900 ton tovrstne proizvodnje, pri tem pa imamo možnost, da polovico proizvodnje črpalk v letu 1987 izvozimo v Alžirijo, Grčijo in Turčijo. Po zadnjih podatkih naše prodaje je za leto 1987 že za 220 ton dokončno podpisanih naročil.

Žerjavi

Za leto 1986 je bilo planirano 1085 ton proizvodnje žerjavov. V prvi četrtini leta je bilo izdelano le 162 ton, kar kaže na močno zaostajanje v primerjavi s planom za letošnje leto.

Za leto 1987 kažejo gole številke nekoliko večji načrt (1150 ton), predvsem pa je pomembno, da imamo za 600 ton naročila že dokončno podpisana. Za pokritje preostalega dela plana žerjavov pričakujemo še nova naročila na domačem trgu za ladjedelnico 3. maj z Reke in splitsko ladjedelnico. Tujemu trgu smo ponudili približno 1000 ton proizvodnje, in sicer Iranu, Turčiji, Sovjetski zvezi in Češkoslovaški. V pričakovanju teh naročil se za proizvodnjo žerjavov kažejo nove perspektive, ki bi jih morali primerno izkoristiti.

(Nadaljevanje na 3. strani)

PIONIRJI - KURIRJI

Tako kot že vrsto let so tudi letos pionirji prenašali kurirčkovo torbo po vseh krajih naše domovine. V maju pa so se kurirji s pionirsko pošto ustavili tudi v Litostroju, kjer so jo, ob manjši slovesnosti predali svojim vrstnikom in z njo nadaljevali pot po Sloveniji (Foto: E. L.)

13. KONGRES JUGOSLOVANSKIH KOMUNISTOV

Bo to kongres kontinuitete in enotnosti?

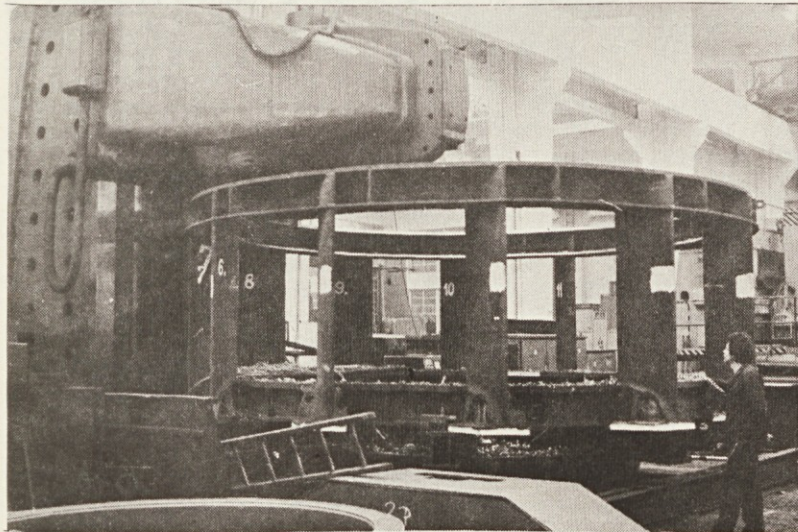
Konec junija bo v našem glavnem mestu 13. kongres Zveze komunistov Jugoslavije. To je dogodek izrednega pomena, kot so to kongresi zveze komunistov vedno bili. Vedno so vzbujali zanimanje, ker so pomenili neko prelomnico, novo usmeritev, etapo nadaljnjega razvoja in uresničevanje interesov naših narodov in narodnosti. Po pravilu so bili v zahtevnih razmerah, in tudi to pot bo 13. kongres ZKJ v posebnih okoliščinah, v razmerah svetovne in od tod tudi pri nas prisotne gospodarske krize, ki terja pravo in enotno družbeno akcijo za njeno obvladovanje.

Kongres sam ne bo razrešil sedanjega gospodarskega položaja kljub našim željam, da čim prej presežemo nenormalno gospodarsko stanje in številne slabosti, ki so prisotne v družbenih odnosih. Prav gotovo pa lahko pričakujemo, da bo kongres s svojimi stališči pokazal poti za uspešno premagovanje težav in za uspešen nadaljnji razvoj. To lahko pričakujemo na osnovi izkušenj iz naše zgodovine, na to pa kažejo tudi široke in kvalitetne priprave, ki so se začele pred več kot enim letom in so v priprave zajele ne le člane ZKJ, temveč tudi najširše kroge naših delovnih ljudi in občanov, znanstvenike in strokovne delavce različnih strok in druge. Pripravljeni predlogi kongresnih dokumentov kažejo, da bo to KONGRES KONTINUITETE IN ENOTNIH AKCIJ do vseh temeljnih vprašanj našega nadaljnjega družbenega razvoja. »Kontinuitete« predvsem zato, ker se je v teku široke razprave, kamor lahko štejemo tudi zaključene kongrese mladine, sindikatov in ZK v republikah in pokrajinah, enotno potrdilo, da lahko uspešno nadaljujemo naš razvoj in premagamo gospodarske težave le, če nadaljujemo našo pot socialističnega samoupravljanja, če jo poglobljamo in ne formalno, temveč vsebinsko uresničimo; če zagotovimo, da bo delavec organiziran v temeljni organizaciji združenega dela, ki krepi moč delovne organizacije, odločal o pogojih in rezultatih svojega dela; če zagotovimo dinamično gospodarsko rast na osnovi uveljavljanja kvalitetnih faktorjev gospodarjenja; če zagotovimo sproščanje iniciative delovnih ljudi v obliki inovatorske dejavnosti in uveljavljanja moderne tehnologije in znanja; če zagotovimo, da se bo v naši gospodarski strukturi uveljavljala proizvodnja, sloneča na visokem deležu znanja, ki je sposobna prenašati tržno konkurenco, kot sta to n.pr. strojogradnja in elektronika; če zagotovimo najsodobnejši sistem informatike; če zagotovimo materialne pogoje razvoju znanosti; če na osnovi poslovnih rezultatov zagotovimo rast osebnega in družbenega standarda; če namesto birokratskega zagotovimo delegatsko odločanje in delovanje celotnega delegatskega sistema. Vse to pa pomeni zgodovinsko potrjeno premagovanje nakopičenih problemov z opiranjem na lastne moči, z angažiranjem vseh potencialov naših delovnih ljudi in občanov.

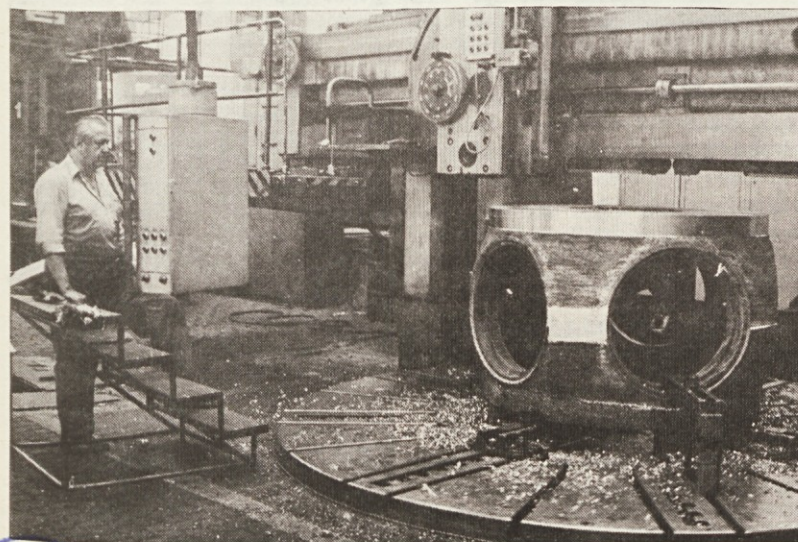
»Kongres enotne akcije« pa predvsem zato, ker mora zagotoviti enotnost akcij na temeljnih izhodiščih, ne glede na najrazličnejše meje, ki so doslej predstavljale ovire za uspešnost izvajanja sprejetih usmeritev.

Kongres bo in mora v vseh okoljih sprožiti aktiven odnos do specifičnih vprašanj, ki se v njih pojavljajo. Gotovo je, da bo tudi pri nas v Titovih zavodih Litostroj spodbudil razmišljanja in akcije, kako obvladovati naše probleme in naloge, kako zagotoviti nadaljnje poglobljanje naših samoupravnih odnosov in enotne akcije za uspešno gospodarjenje in uresničitev razvojnih programov. Razvijati moramo našo samoupravno organiziranost, pri čemer se mora utrjevati temeljna organizacija kot del delovne organizacije, vendar bolj vpeta v skupno gospodarjenje na skupnih proizvodih; zagotoviti moramo boljše gospodarjenje s sredstvi na osnovi poglobljenega in odgovornejšega planiranja; povečati moramo obseg poslovanja predvsem na izvoznem področju; zagotoviti moramo bolj usklajen razvoj kapacitet z modernejšo tehnologijo in najsodobnejšimi sredstvi informatike; urediti moramo sistem delitve po rezultatih poslovanja; nadaljevati moramo s primernim izobraževanjem kadrov v boljšim razvojnem in raziskovalnim delom itd., kar so le nekateri primeri aktivnosti, ki jih bo kongres spodbudil in od česar je odvisno, kako uspešno bomo nadaljevali našo pot uspešnega premagovanja problemov, s katerimi se srečujemo.

Z. V.

Struženje predvodilnika za drugo turbino HE Mostar. Teža predvodilnika je 20 t, premer pa skoraj 7 m. HE Mostar je po svojih značilnostih zelo podobna HE Mavčiče, le da bo imela en agregat več in bo zato tudi za eno tretjino močnejša. Vsa dela za HE Mostar potekajo v roku.

Obdelava glave Kaplanovega gonilnika za HE Mostar na kopirni pokončni stružnici. Teža glave je okoli 5 t. V HE Mostar bodo instalirani trije takšni agregati s skupno močjo 80 MW. (Foto: E. L.)

10. KONGRES ZSJ

Od kritičnosti k dejanjem

Na 10. kongresu ZSJ, ki je bil od 29. do 31. maja v Beogradu, so bili tudi trije delegati iz Litostroja— Miro Podbevšek, Miha Žilavec in Fadil Zec. Kongres je potekal v času zelo zapletenih gospodarskih in političnih razmer, zato tudi ni presenetljivo, da je bil zelo kritičen in zelo konkreten. Res je, da smo lahko o razpravah in sklepih precej prebrali že v dnevnem časopisu, kljub temu pa nas bodo zanimali še vtisi predsednika konference OOS Fadila Zeca, ki je o kongresu povedal naslednje:

»Na kongresu sem sodeloval v komisiji za družbeno-ekonomske odnose, ki je bila glede na udeležbo najbolj številna. Sodelovalo je 350 delegatov s 160 prispevki, tako da smo jih večino morali oddati v pisni obliki in bodo kasneje upoštevani v resoluciji. Razprava je pokazala, da je nakopičenost velikih gospodarskih težav pripeljala do velike družbene in gospodarske krize. Skušamo jo premagati z dolgoročnimi in srednjeročnimi načrti razvoja, kljub temu pa vse bolj prihaja do zapiranja v gospodarstvu, kulturi in drugod. Ena od posledic takšnega ravnanja pa je nacionalna nestrpnost.

Opazna je tudi borba proti različnim oblikam odtujevanja dohodka, ki je bila glede na udeležbo najbolj številna. Sodelovalo je 350 delegatov s 160 prispevki, tako da smo jih večino morali oddati v pisni obliki in bodo kasneje upoštevani v resoluciji. Razprava je pokazala, da je nakopičenost velikih gospodarskih težav pripeljala do velike družbene in gospodarske krize. Skušamo jo premagati z dolgoročnimi in srednjeročnimi načrti razvoja, kljub temu pa vse bolj prihaja do zapiranja v gospodarstvu, kulturi in drugod. Ena od posledic takšnega ravnanja pa je nacionalna nestrpnost.

Zelo veliko kritike je bilo izrečene tudi o inflaciji, ki je nikakor več ne moremo obrzdati. Inflacija nam uničuje temelje dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije in s tem tudi vse uspehe dobrega gospodarjenja.

V času med 9. in 10. kongresom se je marsikaj spremenilo. Čeprav ves čas ponavljamo, da tako ne gre več naprej, smo v nekaterih stvareh na slabšem kot pred tremi leti. To velja predvsem za gospodarjenje in družbenoekonomske odnose. Vedno ponavljamo, da ne uresničujemo ene izmed temeljnih opredelitev, po kateri moramo delavci v združenem delu sami odločati o ustvarjeni presežni vred-

nosti, pa vendar gre naprej vse po starem. Naveličani smo obljub, da bomo postopoma odpravili gospodarske in družbene probleme ter začeli delati drugače.

Delegati na 10. kongresu smo tudi kritično razčlenjevali vse že prej sprejete, a neuresničene dogovore, najbolj značilna med njimi pa sta bila poglobljanje samoupravljanja in enoten razvoj celotne družbe.

Na žalost je čas pokazal prav nasprotno!

Sicer pa bi lahko nekaj zahtev, ki jih je prinesel kongres ZSJ, strnil v naslednje točke:

- V odločanju o vseh vprašanih materialnega in družbenega razvoja moramo vedno izhajati iz enotnih razrednih interesov delavcev v združenem delu.

- Delavci v združenem delu smo resnični nosilci odločanja o samoupravnem organiziranju, planiranju, politiki cen, investicij in ostalih vprašanih družbenoekonomskega in gospodarskega razvoja.

- Osnovna naloga v naslednjem obdobju je združevanje ter dohodkovno povezovanje dela in sredstev v enotnem jugoslovanskem prostoru.

Zelo velik poudarek je bil dan tudi inventivni dejavnosti, ki je še vse preveč zapostavljamo in premalo nagradujemo. Zato je potrebno ob koncu leta ugotavljati v delovnih organizacijah tudi inovacijski dohodek. Kongres pa seveda obvezuje tudi vse organe in organizacije, da si prizadevajo pospešiti izvoz, kar nam mora postati trajna in osnovna naloga.

O tem, kako se bomo ravnali v Litostroju, se bomo čisto konkretno dogovorili, ko bomo dobili predlog resolucije. To bo akcija, ki jo bo zastavil republiški svet ZSS, dogovore in usmeritve pa bomo obravnavali na sejah v tozdih in na skupnih organih. Vendar pa sem mnenja, da si moramo že sedaj in še bolj v bodoče prizadevati pri ustvarjanju skupnega prihodka, saj je od tega odvisna tudi naša socialna varnost. To pa je najbrž že zadosten motiv, da si bomo prizadevali za skupno boljše delo in za večje povezovanje in sodelovanje med tozdi. Sindikat si lahko prizadeva, da stvari stečejo tako, kot je treba, gotovo pa bodo uspehi vidni le ob sodelovanju vseh družbenopolitičnih organizacij in predvsem tedaj, ko se bo spremenila naša skupna miselnost — da je treba vsako delo opraviti hitro in kvalitetno. Kot predsednik konference in kot delavec Litostroja sem vesel, ko opažam, da se stvari v Litostroju že spreminjajo na bolje. Vodstvo delovne organizacije namreč že nekaj časa vlaga izredne napore v to, da se Litostroj obnaša tako, kot to od nas zahteva čas. In s pomočjo celotnega kolektiva uspehi ne morejo izostati.

Ob koncu bi dejal samo to, da se mi zdi, da je bil 10. kongres ZSJ najbolj kritičen. Dobil sem dober občutek, da smo se dobro dogovorili in da bomo nekaj tudi naredili. Res pa je, da nam vsi taki dogovori lahko padejo v vodo, če se jih ne bomo držali. Tega pa si nikakor ne smemo dovoliti!«

M. M.

S ČLANI DRUŠTVA ZNANJE O SAMOUPRAVNEM SOCIALISTIČNEM SISTEMU

Prenašanje izkušenj

V petek, 30. maja 1986, ob 16. uri je Titove zavode Litostroj obiskala skupina 27 strokovnjakov in znanstvenikov — članov Vsedržavnega sovjetskega društva Znanje. Skupino je sprejel in pozdravil Darinko Kolbl, dipl. ing. in drugi gospodarski in politični predstavniki Litostroja.

Skupina, ki so jo sestavljali magistri in doktorji medicinskih, ekonomskih, filozofskih, zgodovinskih, pedagoških in drugih znanosti, si je najprej ogledala del proizvodnega procesa v naši delovni organizaciji (obdelavo in montažo, proizvodnjo preoblikovalne opreme in talnih transportnih vozil).

Po ogledu smo v razgovoru goste seznanili s pričetki in razvojem delovne organizacije in podrobneje predstavili proizvodni program.

Predsednik delavskega sveta delovne organizacije je opisal razvoj socialističnega samoupravnega sistema v delovni organizaciji in delovanje delegatskega sistema zunaj nje.

Ravnatelj srednje šole tehničnih strok pa je podrobno pojasnil nastanek, razvoj in delo šole ter povezovanje šole z delovno organizacijo.

V živahni, skoraj dve uri trajajoči razpravi je goste najbolj zanimal od-

nos — povezava med šolo in delovno organizacijo, šolski program in študentska politika.

Še posebej so se zanimali za razvoj, delovanje in uveljavljanje samoupravnega socialističnega in delegatskega sistema v delovni organizaciji in zunaj nje. Vprašanja so se nanašala zlasti na vlogo in pristojnosti delavskega sveta in izkušnje pri dosedanjem delu (ali so predsedniki samoupravnih organov in DPO profesionalni delavci, kdo pripravlja

FREDERIC PROUTEAU

Na obisku pri nas

Na vabilo sveta Zveze sindikatov Jugoslavije se je v naši državi od 12. do 17. maja letos mudil Frederic Prouteau, urednik tednika Demokratične konfederacije dela Francije (CFDT) »Syndicalisme Hebdo«. Kot gost Radničke štampe in časopisa Rad je bil od 14. do 16. maja na obisku v SR Sloveniji.

Obisk urednika tega časopisa je bil dogovorjen že v obdobju, ko je samouprav-

plan DO in kdo ga sprejema, kakšen je odnos med strokovnimi službami in delavskim svetom).

Precejšnja pozornost je bila namenjena nagrajevanju delavcev, želeli so vedeti od česa je odvisna višina in kako se določa OD, kakšni ukrepi se sprejemajo v primeru, da delovna organizacija zaide v težave oziroma posluje z izgubo.

Vprašanja so se nanašala tudi na ekonomsko izkoriščenost naših strojnih zmogljivosti in na poslovno politiko delovne organizacije. Želeli so se seznaniti tudi z delovanjem in vlogo zveze komunistov in drugih družbenopolitičnih organizacij v delovni organizaciji.

Ob koncu razgovora se je Jurij Filipov, doktor medicinskih znanosti zahvalil za izčrpno predstavitev in ogled delovne organizacije in zaželel vsem delavcem veliko uspehov pri nadaljnjem delu.

Zlato Adlešič

REFERAT NA 10. KONGRESU ZSJ

Dohodkovno povezovanje

Medsebojno povezovanje v gospodarstvu zaradi uspešnejšega poslovanja je pojem, ki se vedno bolj uveljavlja v svetovnih gospodarskih razmerah, ne glede na družbenopolitični sistem. Zato združevanju v gospodarstvu dajemo pri nas izjemen poudarek in posebno mesto v sklopu družbenogospodarskih nalog. Prav v našem sistemu samoupravnega dohodkovnega povezovanja pričakujemo posebne rezultate pri doseganju finančnih poslovnih učinkov, še bolj pa trajnejše poslovne uspehe v smislu pravičnega poslovnega razvoja in vključevanja v mednarodno delitev dela, s trajno perspektivo plasmana in osvajanja tržišča.

Logika poslovnega združevanja in dozorelost spoznanja o nujnosti tega procesa se v posameznih gospodarskih panogah razlikuje. Strojgradnja, posebno pa proizvodnja težke investicijske strojne opreme z visokim deležem vgrajenega znanja v proizvodih, visokokapitalno in tehnološko intenzivna, z visoko stopnjo delitve dela že zaradi omenjenih specifičnosti, ima razvito dojemljivost za povezovanje. To spoznanje je bilo pri nas živo že v začetku načrtovanja razvoja jugoslovanskega gospodarstva in se je potrjevalo vse do danes. Litostroj, Rade Končar, Ivo Lola Ribar, Jugoturbina, Ingra in druge organizacije združenega dela so se na različne načine poslovno povezovali po logiki uspešnega nastopanja na tujih tržiščih.

Dohodkovno povezovanje na ustavnih osnovah pa je višja poslovno-kvalitetna raven z bolj izrazitimi in kompleksnejšimi smotri. Čeprav še nismo dosegli želenega in potrebnega nivoja združevanja na dohodkovnih osnovah, pa glede na že omenjeno prakso ne moremo reči, da nimamo rezultatov. V sindikatih smo se vedno zavzemali in si zastavljali naloge, da bomo spodbujali procese združevanja.

Na 1. kongresu Zveze sindikatov Slovenije smo posebej izpostavili, da ima dohodkovno povezovanje izjemen ekonomski in splošno politični značaj. Naša prizadevanja so usmerjena tako, da postane samoupravno dohodkovno povezovanje na osnovi skupnega prihodka in dohodka prevladujoč družbenoekonomski odnos in demokratična oblika, ki omogoča delovnemu človeku — ustvarjalcu akumulacije, da z njo upravlja. Združevanje dela in sredstev je tako posebnega pomena pri realizaciji programa gospodarske stabilizacije. V skladu s to usmeritvijo je Zveze sindikatov v Ljubljani predlagala, da vsaka organizacija združenega dela pregleda svojo samoupravno organiziranost, da se odpravijo oblike skupinsko-lastniškega odločanja, da se zagotovi najširše povezovanje in pretakanje akumulacije v razvojno uspešne OZD, da se zagotovi spoštovanje objektivnih tržnih zakonitosti in zakonitosti gospodarskega in družbenega razvoja, da se združevanje dela in sredstev postavi v funkcijo povečevanja izvoza itd.

Če danes ugotavljamo, da pri tem nismo bili dovolj uspešni, in ko želimo procese pospešiti, moramo ugotoviti, da določeni rezultati obstajajo. Doseženi so predvsem tam in takrat, ko so jih narekovala konkretna ekonomska spoznanja in nuja. Posebno želimo poudariti dosežene rezultate dohodkovnega povezovanja v okviru jugoslovanskega ladjedelništva, v katerega je poleg številnih gospodarskih organizacij, ki proizvajajo strojno opremo, vključen tudi Litostroj z enim delom svoje proizvodnje. Ta primer izpostavljamo predvsem zato, ker sloni na temeljnem načelu dohodkovnega povezovanja, na načelu skupne proizvodnje in skupno ustvarjanega ter po vrednostnem prispevku deljenega skupnega rezultata in poslovnih rizikov. Menim, da je že uveljavitev osnovnih principov omenjenega načela pomembna zadeva, ker bo to pospešilo uveljavljanje tudi vseh drugih ciljev združevanja. Predvsem pričakujemo utrditev in kvalitetno izboljšanje skupne raziskave tržišč, kvalitetno planiranje kot osnovo za usmerjanje skladnega razvoja z zmogljivosti, razvoja kvalitete in tehnologije znanja kot pogojev za uspešno nastopanje na trgu. Ugotavljamo, da za takšno, poslovno utemeljeno dohodkovno povezovanje, obstajajo potrebne osnove, da ga ne ovirajo in ga tudi ne morejo ovirati nobene ožje ali širše meje, ker ga krepi ekonomska logika. Omogočati in podpirati ga morajo smotri in kolikor mogoče stabilni ukrepi ekonomske politike in finančno poslovnih institucij v svoji temeljni funkciji. Žal ugotavljamo, da je glavni problem, ki omejuje doseganje ciljev združevanja, predvsem gospodarski položaj združenih OZD, njihova nizka akumulacija in reprodukcijska sposobnost, zaradi česar je zavestni del procesa združevanja manj izraz samoupravnega odločanja delavcev ozdov o smotrih združevanja in je vedno bolj opazna skupna odvisnost od odtujenih rezultatov dela delavcev.

K pozitivnim rezultatom dohodkovnega združevanja prištevamo tudi samoupravno združevanje dela in sredstev za vlaganje v hitrejši razvoj manj razvitih republik in pokrajin. Tako združena sredstva v konkretne primere zagotavljajo razvoj gospodarskih potencialov, ki predvidevajo trajnejše poslovno združevanje tudi po dokončani izgradnji. Zato je možno pričakovati, da bo tu osnova za stalno poglobljanje in širjenje procesa poslovnega povezovanja in učinkov, ki jih zagotavlja.

Ne formalne ovire, temveč ustrezen gospodarski položaj subjektov združevanja je glavni pogoj, ki lahko procese združevanja osmisli in pospeši. Zato moramo tudi v sindikatih izboriti sistem, da rezultati poslovanja ostanejo v ozdih, da z njimi razpolagajo in jih usmerjajo delavci — samoupravljalci. To bo največji prispevek za poživitev teh nujnih, v razvitem svetu uveljavljenih ekonomskih procesov.

Veliko pozornost je posvetil izobraževanju v naši Srednji šoli tehniških strok, njeni vlogi pri razvoju kadrov, sistemu izobraževanja v naši šoli in SR Sloveniji ter financiranju šole.

Ivan Babič je gostu odgovarjal na vprašanja v zvezi z delovanjem samoupravnih organov, načinom nagrajevanja delavcev in delegatskim odločanjem.

Posebej ga je zanimala vloga mladih in njihova beseda pri samoupravnem odločanju, sodelovanje mladih v družbenopolitičnih organizacijah ter vključevanje v prostovoljne delovne akcije.

Ob koncu programa nas je, v okviru časa, ki je bil na voljo, seznanil z delovanjem sindikata v Franciji in vlogo, ki jo ima časopis »Syndicalisme Hebdo« pri izvajanju sprejetega programa CFDT in socialistične vlade.

Zlato Adlešič

Glasilu delavcev Titovih zavodov Litostroj izhaja mesečno (s posebnimi prilogi) v nakladi 5800 izvodov. Izdaja ga Odbor za obveščanje pri Konferenci OO sindikatov Titovih zavodov Litostroj, ki je hkrati izdajateljki svet — Uredniški odbor: predsednik dipl. iur. Anton Tomažič in člani: prof. Hrabroslav Premelč, Tone Erman, Franc Kostevc, Majo Pahor, Mirko Čepuran, Slobodan Nikolić, dipl. ing. Anton Brar, Toni Skušek, Srečko Pirc in odgovorni urednik Karel Gornik, urednik Marjana Meglič, tehnični urednik Estera Lampič, novinar Tone Škrjanec, lektorica prof. Vesna Tomc. Telefon uredništva 558-341 (n. c.) interna 13-70, 13-71, 13-79. Tisk Tiskarna Ljubljana. Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu 421-1/72.

Sovjetski znanstveniki med razgovorom v Litostroju (Foto: M. M.)

AKTUALNA VPRAŠANJA NORMSKEGA PRAVILNIKA

Realno o normah

Prejšnji mesec je komisija za uresničevanje Zakona o združenem delu pri delavskem svetu delovne organizacije organizirala posvet na temo »Pravilnik o normah«. Namen tega posveta je bila proučitev vprašanj, ki se kažejo na področju izvajanja normske politike in jih osnutek novega normskega pravilnika odpira in pušča nerazrešene. Posveta so se udeležili člani komisije za uresničevanje Zakona o združenem delu ter predstavniki služb in temeljnih organizacij, v katerih je ta problematika najbolj aktualna.

Podlaga za razpravo je bilo uvodno predavanje gen. direktorja, ki so ga konkretizirale posamične specializirane razprave predstavnikov strokovnih služb in temeljnih organizacij.

Glede na zahtevnost in širino vprašanj, ki so izstopala na razpravi, in sprčo potrebnosti, da v Litostroju preidemo na podlagi kritične presoje stanja in odnosov na tem področju do enotnih stališč, ki bodo podlaga za praktično in normativno dograjevanje razmerij, povezanih z normsko politiko, velja v tem sestavku opozoriti le na ključne poudarke tega posveta. Gre za vprašanja odnosov med normo in skupnim prihodkom, normo in organizacijo poslovno-proizvodnega procesa, normo in delitvijo osebnih dohodkov ter normo in samoupravnim odločanjem delavcev.

Posvet je opozoril na stanje pri uresničevanju prehoda poslovanja po novem samoupravnem sporazumu o skupnem prihodku. Sedanji proces in obračun udeležbe v skupnem prihodku poteka še na podlagi sporazuma iz leta 1977. Ugotovljeno je bilo, da še vedno ni preseženo stanje in ravnanje posameznih temeljnih organizacij, da za svojo fazo dela razpišejo čimvečje število norma ur, saj si s tem pridobijo večji delež v prihodku komisije. Sedanja normska politika ubira strokovno inflacijsko pot, pri čemer je zastavljen princip tržnega vrednotenja vloženega dela. Pri tem se postavlja vprašanje, ali je možno proizvode, ki imajo vkalkulirane visoke normske presege, nepodprte z večjo produktivnostjo, realizirati v konkurenčnem nastopanju na trgu. Če k pogosto previsokim cenam prištejemo še kronično zamujanje pogodbenih rokov, to stanje terja premiselnost, vendar takojšnje spremembe.

Rešitve za presežanje teh in še drugih ugotovitev s področja urejanja odnosov na relaciji norma — skupni prihodek so nakazane v samoupravnem sporazumu o skupnem prihodku, za katerega pa je bilo ugotovljeno, da se prepočasi uresničuje. Eden najpomembnejših razlogov za to je v pomanjkanju strokovnih-operativnih podlag, veliko je subjektivnih slabosti, ki se kažejo v različnih pojavnih oblikah in vplivajo na neuresničevanje sprejetih dohodkovnih odnosov. Rešitev ni v zagovarjanju »starih ali novih« predlogov, pač pa v ustvarjanju enotnosti poslovnih in drugih vodilnih delavcev pri uresničevanju načrtanih odnosov. Vsako zaviranje in odmičanje razreševanja problemov na sprejetih osnovah vpliva na doseganje pričakovanih ekonomskih učinkov pri realizaciji naročil.

Ocena stanja na področju normske politike je opozorila na več nerazrešenih vprašanj pri organizaciji poslovno-proizvodnega procesa. Zaradi deformacij pri normiranju del je oteženo realno planiranje in terminiranje. Danes je po normskem pravilniku nagrajevano nekaj več kot 1/2 delavcev, precejšnje število jih pripravlja (piše norme) in se tako ali drugače ukvarja z normiranjem. Obstojeci normativi so vse bolj ohlapni in pokrivajo večino izgub delovnega časa. Delovni nalogi se često zadržujejo in se oddajajo pretežno na koncu meseca, kar vpliva na nadaljnje faze proizvodnega procesa, saj se zadržuje hitrejši pretok proizvodov skozi proizvodni proces. To pa že vpliva na stroške, ki se večajo glede na vezanost finančnih sredstev. Morda teh nekaj ugotovitev napeljuje k preveč kritični presoji stanja, ki bo pri razreševanju problematike in iskanju rešitev za spremembe in izboljšanje povzročila povsem različne učinke pri delavcih, ki so nagrajeni po normskem pravilniku in pri vodstvenih kadrih. Posvet je na vse te momente opozoril. Brez ustvarjalno kritične in seveda strokovne presoje, ki bo morda tudi boleča, rešitev za izboljšanje stanja ne bomo našli.

Ena osnovnih zahtev pri časovnem normiranju je, čim hitrejši prehod proizvoda skozi proizvodni proces, za to pa morajo biti normske rešitve in rešitve v sistemu nagrajevanja oziroma delitvi osebnega dohodka takšne, da bodo delavce v vseh fazah proizvodnega procesa materialno stimulirale. Torej je treba iskati tako kratkoročne kot dolgoročne spremembe predvsem v navezavi (izpolnjevanju normiranih obveznosti vseh udeležencev različnih tozd oziroma v vseh fazah proizvodnje) in v odvisnosti

od dohodkovne uspešnosti blagovne skupine ter celotne litostrojске proizvodnje. V razpravi je bilo podanih tudi več misli v smeri uvajanja različnih korekcij normske politike kot so npr.: eventualna sprostitev norm — kakšne bodo posledice; ali bi dolgoročno in postopno ukinitve časovnih norm prispevalo celo k večji produktivnosti; projektantsko delo je ustvarjalno delo in ni povsem razumljivo kako ga je mogoče meriti z normskimi časi, ki včasih celo zavirajo pravočasno izdelavo dokumentacije.

Normo moramo ločiti od sistema nagrajevanja, je bilo večkrat rečeno na posvetu. Dokler pa bomo z različnimi normskimi korekcijami razreševali vprašanje višine OD, do takrat odnosov na tem področju ne bomo normalizirali, kajti s porastom presege se rušijo osnovna razmerja. Povsem jasno je, da mora biti bolje nagrajen delavec, ki hitreje in z manjšimi stroški opravi določeno fazo (operacijo) proizvodnje.

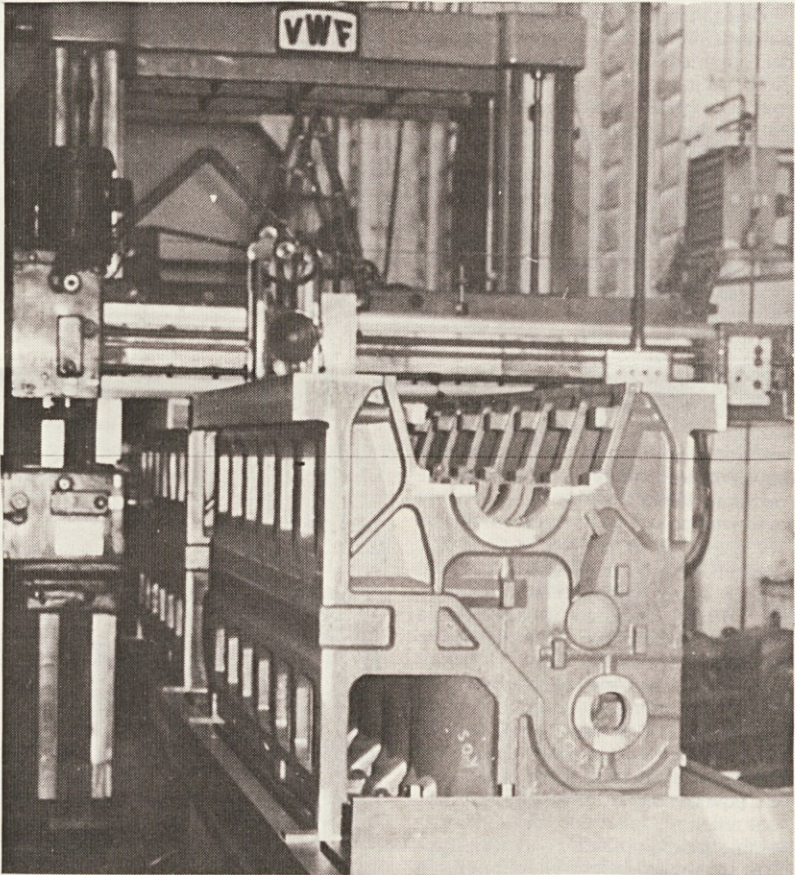
Kako in kakšne strokovne in samoupravne aktivnosti so potrebne za vzpo-

stavitev ustreznega stanja na tem področju? Posvet na to vprašanje ni dal odgovora, česar tudi nismo pričakovali. Eno je povsem jasno: v naši delovni organizaciji so velike rezerve v boljšem izkoriščanju obstoječih proizvodnih zmogljivosti, znanja in delovnih moči. Od njihovega aktiviranja in doseganja boljših ekonomskih učinkov je odvisna tudi rast osebnih dohodkov. Rešitve in korekcije na področju sistema delitve osebnih dohodkov pa so lahko uresničene prav s tem namenom oziroma ob izpolnitvi prejšnjega pogoja — večjega ustvarjenega in realiziranega dohodka.

Vsa ta vprašanja in pobude so izziv vsem Litostroječanom za ustvarjalno razmišljanje in iskanje rešitev, zagotovo pa ne za proženje kritiziranja in morda celo malodušja.

Da ne bo zablod, velja poudariti: to stanje moramo preseči v daljšem roku, časovna norma kot izraz količine dela — vrednosti bo ostala, vendar mora biti postavljena v realne dohodkovne okvire, kar pa ne pomeni, da bi bili delavci, ki po njej delajo, slabše nagrajeni. Nasprotno: prav z realnim normiranjem ter z odločnejšim vplivom delavcev preko samoupravnih organov moramo doseči, da bomo bolje izkoristili dejavnike gospodarjenja (znanje, inovacije, boljša organizacija dela itd.) in racionalneje gospodarili z lastnimi in bančnimi sredstvi, s tem pa bodo tudi naši osebni dohodki zagotovo večji.

Janez Elikan

Prednostna proizvodnja so letos vsekakor dizel motorji. Skozi obdelavo je šlo letos že več kot 40 ohišij. Na fotografiji je obdelava zgornjega dela ohišja 6-cilindrskega dizel motorja za Uljanik iz Pule, ki je naročil 4 motorje te vrste (Foto: E. L.)

Naročila so - naročil ni!

(Nadaljevanje s 1. strani)

Cementarne

V planu za leto 1986 imamo samo 300 ton proizvodnje, ki še ni v celoti pokrita z naročili. Ker je za nami že polovica tekočega leta, bo to stanje najbrž ostalo tako, kot je, kar pa ni sprejemljivo. Tudi za leto 1987 se predvideva le 300 ton te proizvodnje, sicer pa pričakujemo izvozno naročilo za Alžirijo v skupni teži 1248 ton za leta 1987 in 1988.

Dizelski motorji

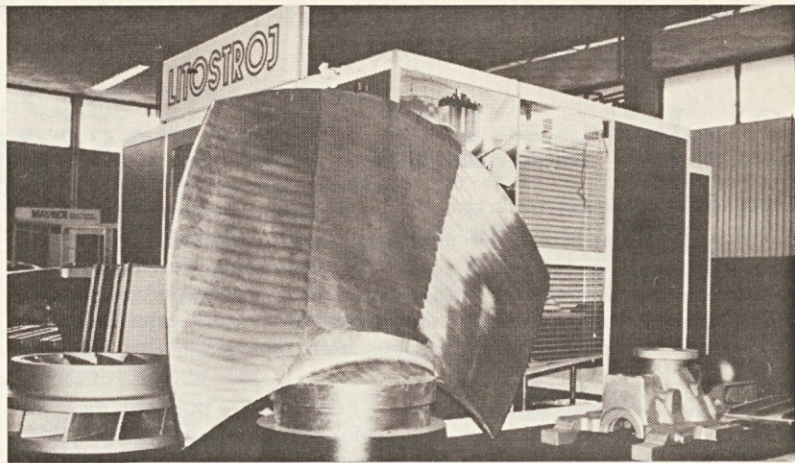
V proizvodnji dizelskih motorjev, ki so za leto 1986 planirani v višini 940 ton imamo velike težave. Uvedli smo celo izredne ukrepe, da smo zadostili rokovnim obvezam. Precejšnje težave povzročata tudi uvoz reprodukcijskega materiala za to proizvodnjo vejo kar pa se rešuje s pomočjo deviznih kreditov.

Za prihodnje leto je planirano 940

ton dizelskih motorjev, vendar imamo do sedaj podpisanih naročil le za pičlih 42 ton. Po do sedaj znanih podatkih pričakujemo še približno 300 ton naročil iz naših ladjedelnic, kar pa je občutno premalo za to razvito proizvodno vejo.

Reduktorji

Proizvodnja reduktorjev se tudi v letu 1986 ugodno razvija. Kljub planu 1200 ton in zadovoljivo zasedenim proizvodnim kapacitetam ter kljub materialnim težavam je bil plan proizvodnje reduktorjev že v prvi četrtletni letošnjega leta presežen. Prav tako pa bo v letošnjem letu, ob izrednih prizadevanjih možno plan proizvodnje reduktorjev preseči za 200 ton ali za 17 odstotkov. Za to proizvodno vejo lahko trdimo, da gre razen 140 ton v celoti v izvoz. Take perspektive se kažejo tudi za leto 1987, saj je planirano

Lopata Kaplanovega gonilnika za HE Mostar, ki je bila eden najatraktivnejših eksponatov v livarskem paviljonu, pa tudi na celotnem sejmu v Beogradu. (Foto: B. Jereb)

NAŠA LIVARNA NA MEDNARODNEM SEJMU TEHNIKE

Sejmi privabljajo

Predstavitel proizvodnega programa na mednarodnih sejmišnih razstavah je za vsako delovno organizacijo priložnost, da razširi poslovne stike in poveča prodajo svojih izdelkov na domačem in tujem tržišču. Tudi udržitve obstoječih poslovnih vezi ni na zadnjem mestu. Preprosto človek ne more verjeti, da je ta prastara oblika razstavljanja in ponujanja blaga daleč najbolj učinkovita, v primerjavi z drugimi reklamnimi prijemi. To trditev lahko potrdim z izjavami naših stalnih poslovnih partnerjev, ki so bili že večkrat pri nas, pa so vseeno začudeno gledali, kaj vse proizvajamo v livarni.

Tudi naša letošnja predstavitev na mednarodnem sejmu v Beogradu v času od 12. do 17. maja je bila prikaz naših možnosti in sposobnosti narediti tisto, kar le redko kdo zmore. Na površini 100 m² smo prikazali nad 50 eksponatov. Posebno zanimanje je vzbudila skupina ulitkov, ki jih vgrajujejo v najtežje rudniške naprave. 3 m dolgi in 2400 kg teški členki bagerske gosenice so bili prvič razstavljeni. Predstavniki dnevnih kopov premoga iz Kolubare so glede na to izrazili velik interes, da bi jim izdelovali členke težke preko 3 t in dolge 3 metre in pol.

Velike bagerske žlice spadajo med zelo zahtevne ulitke. Ko so si predstavniki rudnikov in premogovnikov ogledovali razstavljeno žlico s 4 m³ prostornine, je takoj nastalo vprašanje možnosti izdelave podobnih žlic prostornine do 10 m³. Pojasniti moramo še, da so omenjeni ulitki nadomestni deli najtežjih bagrov, ki so proizvod najrazvitejših držav in kupljeni za devize. Doslej so te nadomestne dele uvažali, in če upoštevamo dejstvo, da so rezervni deli znatno dražji od tistih, ki so prvotno vgrajeni v omenjene naprave, potem lahko dobimo vsaj grobo sliko, kakšen prihranek deviz je to. Za ulitke pa so se zanimali tudi tuji trgovci.

V livarskem paviljonu je imel obiskovalec priložnost videti tudi stojnice ostalih jugoslovanskih in tujih livarn. Znatno napredek je čutili predvsem v livarnah za velikoserijsko proizvodnjo. Komputerizacija proizvodnih linij in s tem povečanje produktivnosti je imperativ časa. Pri tem prednjačijo livarne finega liva. Znatno manj pa je bilo tujih razstavljalcev livarske opreme; povsod je čutili pomanjkanje deviznih sredstev za povečano investicijsko dejavnost.

Letošnja predstavitev naše livarne na mednarodnem sejmu tehnike je bila res na primerni višini. Sam razstavni prostor je bil brez dvoma najlepši in najizvirnejši. V tem smislu smo dobili tudi priznanje posebne komisije sejemske uprave. Naj ne bo odveč, če navedem pisno izjavo univ. prof. Poljanskega: »Fasciniran sem nad grandioznostjo vaših proizvodov in hkrati tudi eleganco. Upam, da vsakega obiskovalca sejma zaustavi vaš razstavni prostor, ker vaši proizvodi vzbujajo občudovanje.« Priznanje torej, pri katerem se pozabi skrb in trud, ki obvezno spremlja pripravo takšne razstave.

Če v celoti povzamemo zabeležene in izrečene vtise obiskovalcev letošnjega sejma, lahko upravičeno trdimo, da smo uspešni. Poslovni interes stalnih in upamo tudi novih partnerjev je bil glede na razmere, ki vladajo na tržišču, zelo dober. Mnenje, da je sejmsko predstavljane izdelkov še vedno najatraktivnejše, se nam je še utrdilo. S proizvodi, ki jih izdelujemo — individualna in zelo zahtevna proizvodnja — smo na tržišču še vedno zanimivi in v mnogih stvareh edini izdelovalci. Pri tem pa moramo vedeti, da se tudi druge livarne zelo trudijo doseči visoko kvaliteto ulitkov in da bomo le z velikim trudom in stalnim spremljanjem in izkoriščanjem novosti na livarskem področju uspešni obdržati nivo, ki ga danes imamo.

A. Perko

1250 ton proizvodnje, ki je že skoraj v celoti pokrita z naročili.

Talna transportna sredstva

Dokaj visok plan 5600 ton za tekoče leto 1986 je sicer v celoti pokrit z naročili, vendar se pri realizaciji pojavljajo težave. Proizvodnji primanjkuje uvoznih reprovromaterialov, pa tudi prodaja zaostaja za predvidenim letošnjim planom.

Za leto 1987 smo planirali 5650 ton te proizvodne, kar je v celoti pokrito z naročili, pri čemer se predvideva prodaja deloma za domači trg, deloma za izvoz v Alžirijo, Češko-slovaško, Sovjetsko zvezo, Kitajsko in Egipt.

Proizvodnja preoblikovalne opreme

Proizvodnja preoblikovalne opreme za leto 1986 je načrtovana v višini 4600 ton. Ta bo v celoti realizirana pod pogojem, da bo normalno oskrbljena z materiali in reprovromate-

riali iz uvoza in od domačih proizvajalcev.

Plan za prihodnje leto 1987 je visok, saj je predvideno 4700 ton te proizvodnje. Do sedaj je podpisanih le za 2200 ton naročil, vendar se pričakuje še najmanj 1500 ton naročil za domači trg in še 2000 ton izvoznih naročil za Sovjetsko zvezo, ZDA, Romunijo, Bolgarijo in Indonezijo.

Ostali del proizvodnega programa so še strojni deli in usluge ter ulitki, ki se za tekoče leto sproti pokrivajo z naročili. Plani teh programov bodo v celoti izpolnjeni.

Iz celotnega pregleda stanja naročil za leto 1987, za katerega je planirano 22.840 ton, je razvidno, da imamo do sedaj za 14.150 ton že dejansko podpisanih naročil. Potrebna pa bodo še velika prizadevanja, da bo predvideni letni plan 1987 v celoti pokrit z naročili. Predvsem bi si morali prizadevati za večja naročila za izvoz na konvertibilno področje, kar bi vplivalo na ugodnejši poslovni rezultat v prihodnjem letu.

K. G.

KONFERENCA SINDIKATA OBRAVNAVALA GOSPODARSKO SITUACIJO V DELOVNI ORGANIZACIJI

Slabi prilivi - naraščajoči stroški

3. seje konference osnovnih organizacij sindikata Titovih zavodov Litostroj, ki je bila 26. maja letos, se je poleg delegatov konference udeležilo tudi nekaj gostov, med njimi Andrej Cimerman, predsednik sveta Zveze sindikatov Slovenije Ljubljana-Šiška. Na dnevnem redu je bilo precej aktualnih zadev, zato je prav da se seznanimo s pomembnejšimi sklepi.

Franc Kosi je podal oceno trenutne gospodarske situacije v delovni organizaciji. Rezultati v preteklem letu niso bili tako dobri kot prejšnja leta. Vzroke gre iskati v izredno visokem povečanju cen reprodukcijskega materiala, produktivnost ni takšna, kot bi morala biti, srečujemo se tudi z regionalno zaprtostjo trgov.

Tudi pokritost z naročili za leto 1987 je še vedno nezadostna. Po trenutni oceni razmer je pričakovati, da bo potrebno v letu 1987 ustvariti za 80 milijard dinarjev skupnega prihodka, od tega na domačem trgu nekaj manj kot 40 milijard din.

Trenutni položaj v DO pa zahteva nekatere ukrepe za konsolidacijo razmer. Prilivi so slabši, kot smo jih načrtovali, stroški pa naraščajo in jih je potrebno zajezi. Za leto 1986 smo sprejeli plan realizacije 35 milijard din skupnega prihodka, vendar je že danes jasno, da bomo morali za normalno poslovanje v letošnjem letu ustvariti okoli 47 milijard din skupnega prihodka.

V razpravi je bilo zastavljenih več vprašanj glede podatkov o dejanskem izkoriščanju delovnega časa, o prizadevanjih za večjo usklajenost med tozdi.

Dobro je vedeti

Kot smo že napisali v predhodnem prispevku so invalidi glede na preostalo delovno zmožnost razvrščeni v tri kategorije invalidnosti.

— V I. kategorijo invalidnosti so razvrščeni zavarovanci, pri katerih nastane izguba delovne zmožnosti, kar pomeni, da ni več podana preostala delovna zmožnost in tak zavarovanec ni zmožen opravljati svoje ali drugo delo niti s polovičnim delovnim časom. Ti zavarovanci so invalidi I. kategorije invalidnosti in so zaradi tega invalidsko upokojeni.

— V II. kategorijo invalidnosti so razvrščeni zavarovanci, ki lahko najmanj polovico polnega delovnega časa opravljajo svoje ali drugo ustrezno delo in se ne morejo s prekvalifikacijo oziroma dokvalifikacijo usposobiti za opravljanje drugega ustreznega dela s polnim delovnim časom.

— V III. kategorijo invalidnosti so razvrščeni zavarovanci, ki po predhodni prekvalifikaciji oziroma dokvalifikaciji ali pa brez prekvalifikacije oziroma dokvalifikacije opravljajo poln delovni čas drugo ustrezno delo.

Povsem ločen od pojma invalidnosti z ozirom na kategorijo invalidnosti pa je pojem telesna okvara. Pri tem naj poudarim, da je v praksi možno, da je zavarovancu priznana 100% telesna okvara, pa kljub temu ni invalid III., II. ali I. kategorije invalidnosti.

Pri odločanju o kategoriji invalidnosti gre torej za možnost zavarovanca, ali z ozirom na delovno zmožnost še lahko opravlja svoje delo poln delovni čas ali lahko opravlja drugo delo, ali pa je njegovo zdravstveno stanje tako, da zaradi izgube delovne zmožnosti ne more več opravljati svojega niti drugega dela, niti s polovičnim delovnim časom.

Telesna okvara je podana, če nastane pri zavarovancu izguba, bistvena poškodovanost ali motnejša onesposobljenost posameznih organov ali delov telesa, kar otežuje normalno aktivnost organizma in zahteva večje napore pri zadovoljevanju življenjskih potreb, ne glede na to, ali ta okvara povzroča invalidnost ali ne.

Z ozirom na vrsto telesne okvare in vzrok za nastanek take okvare so s Samoupravnim sporazumom o telesnih okvarah Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja določeni odstotki teh okvar in denarna nadomestila. Ta sporazum se uporablja od 1. 7. 1983 dalje. Samoupravni sporazum o seznamu telesnih okvar pa si lahko v podrobnosti ogledate v Uradnem listu SFRJ št. 38/83. V prihodnji številki pa se bomo seznanili s pravicami delovnih invalidov na podlagi ugotovljene I., II. ali III. kategorije invalidnosti.

M. Kreft

Franc Kosi je poudaril, da je bilo izdelanih nekaj analiz o gospodarjenju v delovni organizaciji, nimamo pa točnih podatkov o dejanski izrabi delovnega časa. Tudi rezultati gospodarjenja ne ustrezajo številu zaposlenih v DO, kar opozarja na dejstvo, da smo neproduktivno zaposlovali.

Andrej Cimerman je povedal, da je prav sindikat na svojih sejah obravnaval tudi take točke, predvsem pa bi bilo dobro, ko bi tudi rokovnik opredelili in določili konkretne naloge v delovni organizaciji in v okviru sozda ZPS.

Mirko Jančigaj se je strinjal z oceno Franca Kosija, da bo potrebno v letu 1987 ustvariti okoli 80 milijard din celotnega prihodka, s čimer bi zagotovili komaj zadovoljiv standard. Dejansko odnosi med tozdi niso popolnoma usklajeni, živimo pa od skupno ustvarjenega rezultata, zato morajo vsi sprejeti ukrepi koristiti najprej skupnemu rezultatu in šele potem le rezultatu temeljne organizacije.

Zato noben ukrep ne more biti več načelen in ga moramo vsi disciplinirano izvajati!

Opozoril je še, da bo v primeru pomanjkanja naročil za leto 1987 prizadeta vsa DO (zlasti nam manjka naročil na domačem trgu) in bo možno ukrepati le, če bomo dobili pravočasne in natančne podatke.

Delegati konference OOS so sprejeli naslednje stališče:

Izhajajoč iz ocene gospodarjenja za I. četrtoletje letošnjega leta in trenutne ocene ugotavljamo, da nismo dosledno izvajali plana in nismo sprejemali ustreznih ukrepov v vseh fazah proizvodnega procesa, s čimer ne moremo biti zadovoljni.

Konferenca OOS podpira prizadevanja vodstva DO predvsem v smeri boljšega izkoriščanja strojnih zmogljivosti, vlaganja sredstev predvsem v naročila za izvoz, intenzivno obravnavanje tistega naročila, za katerega je na podlagi analiz ugotovljeno, da so materialno pokrita, in v zaključevanju tistih naročil, ki so pretežno ali popolnoma fizično že realizirana in jih je potrebno le še administrativno urediti.

Za zagotovitev čim boljše realizacije sprejetega plana zahtevamo večjo osebno odgovornost za dosledno spoštovanje in izvajanje sprejetih obveznosti in nalog. Od vodstva DO zahtevamo, da se skupno dogovorimo za akcijo zagotavljanja neprekinjenega reprodukcijskega procesa

in realizacijo planiranega prihodka, dohodka, osebnega dohodka in akumulacije.

Konferenca OOS podpira predlog generalnega direktorja za hitro in pospešeno razpravo za postavitve pomočnikov generalnega direktorja za vse blagovne skupine in ne samo za črpalne naprave.

V nadaljevanju so delegati konference obravnavali tudi potrebo za ustanovitev aktiv upokojencev TZ Litostroj, ki naj bi deloval kot sekcija pri Konferenci OOS.

Fadil Zec je opozoril, da je Konferenca OOS DO že v letu 1985 dala pobudo za ustanovitev aktiv upokojencev TZ Litostroj. Ustanovljen je bil že iniciativni odbor aktiv upokojencev, pripravljen pa je bil tudi material o namenu ustanovitve, področjih dela in financiranju aktiv.

Rudi Jesenšek je povedal, da je iniciativni odbor aktiv upokojencev že obravnaval ta predlog in da se z njim strinjajo. Občni zbor, na katerem bo ustanovljen aktiv upokojencev TZ Litostroj, bo 27. 6. 1986 — aktiv in sekcije pa bodo po ustanovitvi izdelale tudi program dela.

Sprejeto je bilo naslednje stališče:

Konferenca OOS je v letu 1985 sprejela sklep o ustanovitvi aktiv upokojencev v naši DO. Na današnji seji konference osnovnih organizacij sindikata DO predlagamo iniciativnemu odboru, da skliče občni zbor in ustanovi aktiv upokojencev pri konferenci OOS Titovi zavodi Litostroj.

Delegati konference OOS so obravnavali tudi informacijo o stanju na področju razvojno raziskovalne dejavnosti v tozdu IRRP, ki jo je podal Zoran Prodan. Najprej je delegate konference OOS seznanil z nalogami in zasedenostjo z naročili na področju projektantskega dela po posameznih izdelkih. Na področju črpalk je položaj najslabši, saj je naročil le za mesec in tričetrt.

Področje razvojno raziskovalne dejavnosti se uspešno razvija. Tako je na nivoju SOZD ZPS sprejet in se že izvaja računalniško podprt razvojni program, prav tako pa se v okviru SOZD ZPS skušamo vključiti v program EUREKA.

Osnovni problem na področju razvojno-raziskovalne dejavnosti pa ni v pomanjkanju razvojnih nalog in naročil, srečujemo se tudi s pomanjkanjem strokovno usposobljenih kadrov (zato angažiramo zunanje sodelavce — sredstva za te namene so v glavnem zagotovljena).

V pripravah na kongres je Fadil Zec seznanil delegate konference OOS, da bo letos 10. kongres ZS Jugoslaviji od 29. do 31. 5. 1986 v Beogradu. Kot delegat na kongresu je zadolžen, da spregovori o dohodkovnih odnosih OZD v SFR Jugoslaviji. Na tem mestu naj omenim le da je bila tema ocenjena kot dobra in bi jo bilo potrebno le še nekoliko konkretizirati, predvsem opozoriti na težave, s katerimi se srečuje naša DO pri dohodkovnem povezovanju. Predvsem je potrebno konkretizirati, zakaj dohodkovno povezovanje ne daje pravih rezultatov. Problem skupnega obvladovanja trga bo še večji, če se ne bo izboljšalo dohodkovno povezovanje in v zvezi s tem smotnost uvedbe zbora združenega dela v skupščino SFRJ.

Z. Adlešič

SKUPNA AKCIJA KULTURNE KOMISIJE SOZDA ZPS IN NAŠEGA UREDNIŠTVA

Literati - likovniki, fotografi - na plan!

Literati, likovniki in fotografi iz delovnih organizacij — članic SOZDA ZPS! Tole zadeva predvsem vas! Kulturna komisija pri predsedstvu sindikata SOZD ZPS se je skupaj z našim uredništvom odločila, da v vsaki številki Glasila ZPS namenimo stalen prostor, ki naj bi ga s svojimi prispevki — literarnimi (poezija, proza), likovnimi (tuš, risba, grafike) in fotografskimi (črno bele fotografije velikosti 18 × 24) »napolnili« predvsem vi.

Ta stalen natečaj oziroma prostor v Glasilu ZPS naj bi dal več prostora kulturi tudi v našem glasilu, seveda pa bomo najboljše prispevke objavili in tudi honorirali, v njem pa lahko sodelujejo vsi zaposleni v delovnih organizacijah — članicah našega sozda.

Kot vsak natečaj ima tudi naš »malenkostno« omejitev, in sicer: literarni prispevki naj bodo dolgi največ 2,5 tipkane strani (30 vrst in 66 znakov v vrsti), poslanih prispevkov pa zaradi kasnejše uporabe — bodisi izdaja zbirke ali postavitve razstave — ne bomo vračali. Torej: za naslednjo številko Glasila ZPS je pričakujemo vaše prispevke.

Naš naslov: Uredništvo Glasila ZPS, 61000 Ljubljana, Kardeljeva ploščad 24, s pripisom »Za kulturno stranč«.

KJE JE NAŠ SINDIKAT?

Komu poceni počitnice?

Da dobiva parafraza Orwellove misli, da so »... vsi ljudje enaki, toda nekateri so bolj enaki kot drugi« pravi pomen zlasti v kriznih časih, se potrjuje vsak dan bolj in bolj. Nedvomno je, da je treba pasove zategovati in zategujemo jih vsi. Pa vendar je ta tolažba kaj piškava. Tisti, ki mu je za zategovanje ostalo veliko lukenj, lahko to počne manj ogrožujoče, kot tisti, ki se že nevarno približuje zadnji luknji, ki še hlače »gor drži«.

Medtem ko velik del prebivalstva še živi — ekonomistično rečeno — v okvirih »enostavne (biološke) reprodukcije«: prehrana, stanovanje in najnujnejša obleka, pa je en manjši del še vedno zmožen »razširjene reprodukcije«: zadovoljevanja potreb po standardih razvitih družb.

Rešitev iz te zagate nikakor ne more biti v »enakosti v revščini«, ki postaja vedno bolj popularna zahteva v nekaterih okoljih. Če razlike izhajajo iz različnega delovnega prispevka (koliko ga znamo objektivno meriti, je seveda drugo vprašanje!), jih je pač treba priznati kot objektivno dejstvo. Gre za nekaj drugega: kako zagotoviti v neenakih pogojih enake potencialne možnosti za vse, oziroma še bolj osnovno, kako zagotoviti, da ne bo prihajalo do privilegijev na področjih, ki jih ne pogojuje različni delovni prispevek?

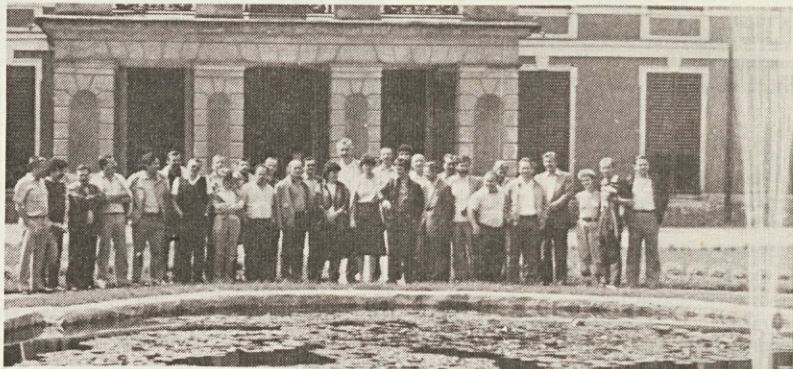
Velikemu delu prebivalstva je zaradi visokih cen agencijskih paketov edina možnost dopusta vezana na uporabo počitniških zmogljivosti (letoviški domovi, počitniške prikolic...), ki jih nudijo delavcem sindikalne organizacije njihovih neposrednih delovnih okolij. Ker pa so te zmogljivosti praviloma majhne, interesentov pa je vsako leto več, postaja problem, kako zagotoviti njihovo pravično razdelitev.

Rešitve, ki bi zadovoljila vseh nekaj tisoč litostrojskih delavcev, najbrž ni lahko doseči. Zato je še toliko bolj neverjetno, da strokovna služba pri ZSE in sindikalna komisija delata brez kakršnegakoli pravilnika ali poslovnika, da nimata nobenih jasno definiranih kriterijev razdeljevanja, razen nekaj splošnih načel (glej npr. Interne informacije št. 93). Te pa se da poljubno razlagati, pač glede na »filozofijo« in interes tistih, ki o delitvi odločajo. Rezultat takega poljubnega razdeljevanja je letos presegel tudi najbolj skeptična pričakovanja: v najbolj zanimivih terminih, kjer je bilo tudi največ odbitih prošelj, je komisija naredila najbolj elitni, morda bi celo lahko rekli »šefovski« izbor. Na primer: v terminu od 6. do 16. 8. so pet prikolic razdelili med dva delavca s 36 RR, enega s 35 RR, enega s 34 RR in enega z 31 RR. Eden izmed njih je letoval v naših zmogljivostih že leta 1982 in 1984, eden 1982 in eden 1981. Eden izmed njih še nima šoloobveznih otrok itd. Katerikoli kriterij so upoštevali in kakršnokoli težo so posameznemu kriteriju dali, je še vedno nekaj odbitih prošelj »navadnih« delavcev (nižji RR, več šoloobveznih otrok, dalj časa niso letovali v naših počitniških domovih in prikolicah...), ki so bili po ISTIH kriterijih bolj upravičeni do letovanja, kot pa izbrani delavci. Morebitni ugovor, da je tak izbor zgolj slučajen, nima teže, kajti tudi slučajni dogodki nimajo svoje zakonitosti.

Sedaj je seveda že prepozno, da bi se dalo ta protislovni izbor popraviti, zato naj ta zapis služi:

1. v premislek članom komisije in strokovni službi ZSE o upravičenosti letošnjega izbora ter kot
2. pobuda sindikatu, da se loti izdelave pravilnika oziroma poslovnika o razdeljevanju počitniških zmogljivosti, ki naj omogoči OBJEKTIVNOST, JAVNOST in ne nazadnje — PREVERLJIVOST IZBORA.

V. Mihelj

NAGRADNI IZLET

Predsedniki družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov TOZD in DS, ki so v preteklih dveh letih opravljali odgovorne naloge, so se udeležili izleta v Blansko v ČSSR.

Izlet ob koncu mandata organizira Konferenca osnovnih organizacij sindikata delovne organizacije kot zahvalo za prispevek funkcionarjev pri delu družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov. Letošnjega izleta, ki je bil od 17. do 21. maja, se je udeležilo 46 funkcionarjev. V teh dneh so si ogledali Moravsko, obiskali nekatere kulturnozgodovinske objekte in nekatera moravska mesta: Brno, Olomuc. V Blanskem smo obiskali tudi tovarno turbin in obdelovalnih strojev, s katero že nekaj let sodelujemo na poslovnem kot tudi na sindikalnem področju.

Za spomin na prijeten izlet so se udeleženci skupno fotografirali pred dvorcem v Rajlecu.

Zlato Adlešič

DAN MLADOSTI

Ogled proslave

Kot vsako leto smo se mladinci Lito- stroja tudi letos udeležili zaključne prosla- ve ob dnevu mladosti v Beogradu.

Letos nas je bilo trinajst. Zbrali smo se pred staro lokomotivo na ljubljanski železniški postaji. Odpeljali smo se z vla- kom »SAVA-EXPRES« 24. maja, ob 2.45 iz Ljubljane. Namestili smo se v ku- peju in hitro zaspali. Vlak je zelo hitro drvel skozi noč, mi pa smo spali, dokler nas ni zbudilo jutranje sonce.

Z beogradske železniške postaje smo se odpeljali s tramvajem na kosilo v resta- vracijo »Park«. V restavraciji smo se do- bili z delegacijo, ki je bila na obisku v La- zarevcu. Po kosilu smo odšli vsi skupaj na Kalemegdan. Obiskali smo vojaški mu- zej, Sahat kulo iz 18. stoletja, naravoslov- ni muzej in spomenik zmagovalcu. Z viši- ne je bil čudovit pogled na sotočje Save in Donave, po katerem so plule ladje, ter na Novi Beograd. Nato smo se sprehodili po Knez Mihajlovi ulici in Bulevarju JLA do hotela Slavija, ter se odpeljali v Pančevo prenočevat.

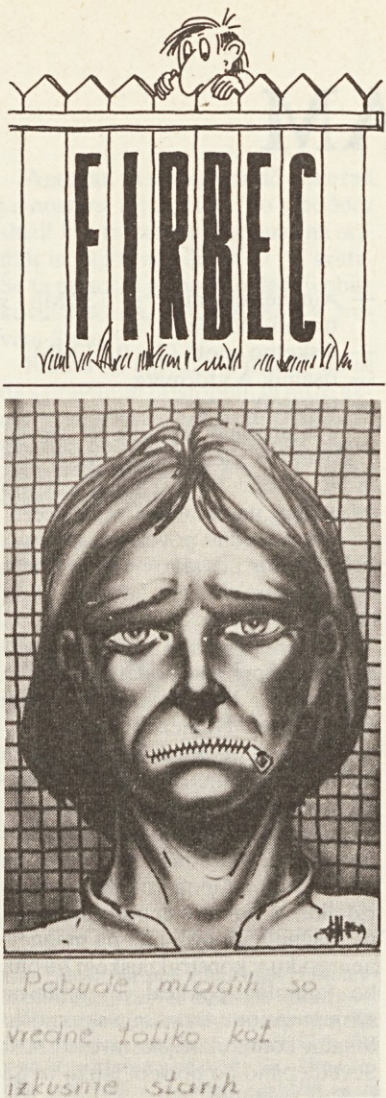
Prespali smo v hotelu Svoboda in se po zajtrku vrnili v Beograd. Odšli smo na Dedinje in se počasi pomikali v koloni do vhoda v hišo cvetja. V tišini smo obšli grob, poln cvetja. Nato smo si ogledali muzej »25. maj«, uradno rezidenco tova- riša Tita, lovsko hišo in še hišo, v kateri je tovariš Tito ob prostem času delal za stroji ali pa igral biljard. Po kosilu smo se napo- tilili proti stadionu JLA, kjer je bila central- na prireditev ob dnevu mladosti in spre-

jem štafete. Gneča pred stadionom je bila velika.

Ko so stadion odprli, smo se hitro na- mestili na tribune, in bil je v hipu poln. Ko so na igrišče prihajali vojaki, mladinci in pionirji, ki so sodelovali v programu, jim je množica navdušeno ploskala in jih po- zdravljala. Začetek proslave so oznanili zvoki državne himne. Mladi na igrišču so s plesom in napisi prikazovali program.

Vrhunec je bila predaja štafete mladosti in branje sporočila mladih, ki je bilo v njej. Vzdušje na stadionu je bilo enkratno, kar nam bo večno ostalo v spominu. Plo- skali smo in peli »Druže Tito, mi ti se ku- nemo!...« Polni vtisov in spominov smo se napotili na postajo na vlak, ki je odpel- jal v Ljubljano ob 22.20. Bili smo utruje- ni, zato smo hitro zaspali. V Ljubljano smo prispeli v ponedeljek ob osmih zju- traj.

Ogled prireditve je bil nepozaben. Še zmeraj pa se dogaja, da posamezne OO ZSMS ne izberejo primernih in zaslužnih članov. Mladinka iz OO ZSMS tozda Prodaja me je prosila, če lahko kasneje pride v Pančevo, vendar sploh ni prišla. Prišla je edino na vlak nekaj minut pred odhodom. Ali so taki mladinci sploh za- vedajo, da je vse to plačano iz našega skupnega denarja, katerega nimamo pre- več, in da je prireditev v Beogradu želelo videti še veliko mladincev, ki so bili zaradi njih prikrajšani. Vedenje mladinke je bilo skrajno neprimerno in upam, da se kaj ta- kega ne bo več zgodilo. Milan Ančič

MLADINCI TOZDA PRODAJA

Čas mladosti

Leto 1986 je prelomno leto za mlade iz tozda Prodaja. Najprej uspešna volilno-programska konfe- renca, ki je v predsedstvo pritegnila vse mlade, ki imajo interes delati vsak na svojem področju. Mislim, da smo se dobro vključili v vsa področja delovanja, tako našega tozda kot ce- le delovne organizacije.

In vendar se nam je to zdelo premalo! Želeli smo pokazati, da zmoremo še ne- kaj več, da zmoremo tudi sami nekaj na- rediti. Ideja se je porodila že v začetku pomladi.

Sklenili smo, da ob dnevu mladosti pri- pravimo razstavo, ki naj pokaže, kaj po- meni biti mlad v današnji družbi. Ker pa je mladost pojem, ki zajema čas od otroštva do trenutka ustvarjanja nove, mlade družine, smo se odločili, da razsta- vo razdelimo po obdobjih in s tem v okvi- ru posameznega obdobja opozorimo na probleme, ki se nam zdijo pereči.

Vsak od približno desetih sodelujočih je prispeval svoj delež in razstava je poča- si dobivala dokončno obliko. Največ smo

zbadali, duhovičili, posebej zgovorne so bile risbe, pa tudi statistični podatki, s ka- terimi smo podkrepili konkretne proble- me. Boli nas nizka slovenska nataliteta, bolijo nas zmote šolstva, prizadeti smo ob ekoloških problemih, skrbi nas cena sta- novanj...

Če ste razstavo, ki je bila v prostoru pri glavnem vratarju od 23. do 28. maja 1986 in na katero smo vas vabili s števil- nimi plakati, zamudili, naj vam še enkrat napišem njen moto:

*In vendar — ravno mladi duh
v telesu polnem nade,
rešitelj drag je v težavah,
ki teže ta mlade.*

*Optimizem in vedrina,
sta lastnosti dve,
katerima zvedavost
se pridruži še.*

*To pa vse aduti mladih so,
ki starejši več jih ne poznajo,
ali pa so pozabili, kaj sploh so.*

Zlata Tavčar

Razstava odraščanja

V Litostroju so razstave redkost. S tako originalno temo, kot jo je imela razstava »Čas mladosti«, pa jih skoraj ni bilo. Pregovor »Kar je lepo, hitro mine«, drži tudi v tem primeru. Razstava ob dnevu mladosti je bila glede na njeno kakovost premalo časa od- prta.

Tema razstave je bila primerna času: mladost in mladi. Naše delo, težave, želje in sploh — mladost. Spremljanje človeškega življenja od rojstva. Ni ničesar lažjega ne težjega od tega. Toda mladim iz Prodaja je uspelo!

Z uvodnimi verzji je bilo prikazano otroštvo in problemi, pove- zani z odraščanjem. Nerazumevanje sveta, zgodnja prelomnica življenja, poti in stranpoti, ki vabijo. Na ta del razstave je vezana tudi edina pripomba.

Vsebinska je bila izpisana z nekoliko nečitljivem rokopisom in marsikateri obiskovalec razstave je izgubil potrpljenje in prenehal brati. Škoda je, da je zaradi tega trpela kvaliteta razstave. Na raz- stavi je bilo nekaj misli znanih osebnosti in spisov, ki so nakazovali probleme »zaradi katerih se mladi staramo«, bogato popestrenih s fotografijami in ilustracijami, predstavljali so jedro razstave. Na koncu je bilo še nekaj statističnih podatkov, ki dokazujejo in opo- zarjajo na probleme mladih, na naše življenje.

Knjiga vtisov nam kaže, da je bila ta razstava nekaj, kar mnogi Litostrojčani pogrešamo. In če tako uspešno razstavo organizirajo mladi, zaslužijo vso pohvalo. S tem hkrati zastavljajo sebi dolžnost za nadaljnje delo, ker so dokazali svoje sposobnosti.

V. Jantol

Njim
smo
za-
upali

Mihaela GORŠE-KOBAL
Aktivna na vseh pod-
ročjih

Stjepan KUZEL
Za žalostno masko je
skril svoj nasmeh

Jožica IVANETIČ
Zamislj je treba vedno
izpeljati

Dare TRBIČ
Kolekciji predsedni-
kov-smučarjev dodaj-
mo še enega

V tem, zadnjem nadaljevanju, bomo predstavili še zadnje, vendar zato nič slabše predsednike ZSMS. To smo dolžni vam in mladim iz tozdov Prodaja, PZO, PUM in delovne skupnosti PFSR.

Organizacijo ZSM v tozdu Prodaja bo vodila **Mihela Gorše-Kobal**. V Litostroj je prišla leta 1982 s končano srednjo šolo in se zaposlila kot komercialist v tozdu Prodaja. Svoje znanje izpopolnjuje na vi- šji ekonomski šoli. Pri delu mladinske or- ganizacije še nima veliko izkušenj, ven- dar vedno znova dokazuje, da se z za- gnanostjo in voljo da doseči več kot samo z izkušnjami. Prepričana je, da vsak mlad človek potrebuje idejo, ki ji lahko sledi. Še posebej je to očitno v tozdu, ki daljši čas ni aktivno sodeloval z ostalimi mla- dinci delovne organizacije. Mihela želi oživiti delo svoje OO in jo uveljaviti v tozdu in v celotni delovni organizaciji. Prvi takšen poskus je bil organiziranje razstave Čas mladosti. Pri njeni pripravi je lahko sodeloval vsak, ne glede na to, ali je član kulturne komisije, ali pa »na- vaden« mlad človek. V takšnih in podob- nih akcijah lahko vsak najde svoj prostor v mladinski organizaciji. Mihelin predlog je, da bi mladinska organizacija lahko pomagala novoizvoljenim predsednikom na ta način, da bi jih predstavila pred- sedstvu konference. Pri nas te navade ni, kot da je samoumevno, da vsak vsakega pozna že od samega začetka in ve, na ko- ga naj se obrne.

Jožica Ivanetič je predsednica mladine PZO. Leta 1981 se je zaposlila v pločevi- narni kot tehnična risarka. V mladinski organizaciji je začela z delom v pred- sedstvu. Kot predsednica bi rada prite- gnila mlade z akcijami zbiranja papirja ter delom športne komisije. Tudi do zdaj so mladi organizirano nastopali v svojem tozdu, tako za zastopanje svojih intere- sov, pa tudi v negativnem smislu z lažno solidarnostjo. Vendar je to del vsakda- njega življenja. Poudarila je, da so pri njih odnosi med drugimi DPO in mladino zelo korektni. Poglavitna naloga mladinc- ev pa je, da se bodo s skupnimi močmi borili za določitev in uveljavitev pravilni- ka o nagrajevanju.

Stjepan Kuzelj je predsednik mladins- ke organizacije tozda PUM. Po končani poklicni šoli se je zaposlil na delovnem mestu livarja.

V mladinski organizaciji je največ pri- zadevnosti kazal na področju mladinske- ga prostovoljnega dela. V tozdu je bil predsednik komisije za MDA, na nivoju občine pa je član centra za mladinsko prostovoljno delo.

V svoji OO želi nadaljevati delo svojih predhodnikov. Za mladince iz svojega delovnega okolja ne more trditi, da so neaktivni. Konferenca Litostroja vedno zaprosi TOZD PUM, če zmanjka mla- dincev za kakšno akcijo! Ker so športnih prireditev udeleži največ mladih, bo teh še vedno največ. Na ostalih področjih pa bo toliko akcij, kolikor bo v danem tren- utku potreb.

Dare Trbič je vodja mladinske organi- zacije v DS PFSR. V naši DO je zaposlen od leta 1980 kot ekonomist na področju financiranja investicij v tujini.

V mladinski organizaciji je aktivno za- grabil že na srednji šoli in to delo nadalje- val tudi na fakulteti. Dve leti pa je oprav-

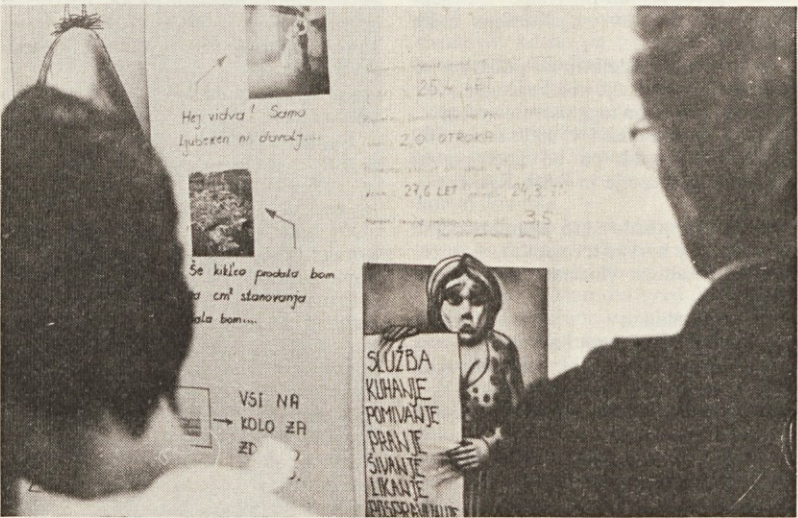
ljal naloge sekretarja občinske konferen- ce ZSM Ljubljana-Center.

Zavzema se za manjše število akcij, to- da za njihovo temeljito in popolno izpe- ljavo. Za uveljavljanje interesov mladih se zavzema na ta način, da mlade vklju- čuje v delo samoupravnih organov, de- lavskega sveta, sindikata... Na ta način mladi najlažje uresničijo svoje interese in potrebe. »Dosegli smo, da imamo dva mladince v delavskem svetu. To pa je ve- liko,« je dejal.

Posebnege programa nimajo. Vsaka komisija bo po svoje iskala teme dejavnosti.

Poudaril je, da se za konkretno proble- matiko medsebojnih odnosov, odnosov v delovnem procesu, problemih mladih mater in podobno ne da sestaviti progra- ma dela. Ravno tako se tega ne more obravnavati kot izključno mladinski pro- blem. Zato ne želi ločiti mladinske orga- nizacije od ostalih organov in organizacij. Delo, šport in kultura so za vse skupine in jih bodo tako tudi obravnavali. Želi si do- seči v mladinski organizaciji to, da vsak občuti potrebo po samoizobraževanju. Za večje delovne uspehe je to nujno po- trebno.

V. Jantol

Del majhne, vendar zelo zanimive in poučne razstave, ki so jo pripravili mladinci iz tozda Prodaja. Žal pa je ta skrbno pripravljena razstava trajala premalo časa. (Foto: T. Š.)

Poučna srečanja

Kot vsako leto je tudi letos OK ZSMS Ljubljana-Siška organizirala seminar, tokrat v Krškem. Zbrali smo se v petek, 11. aprila 1986, na železniški postaji. Po ugotovitvi prisotnosti smo se odpravili na vlak, ki je z nekaj zamude odpeljal proti Zagrebu. Po prihodu v Krško smo se namestili v hotelu Sremič. Po programu smo imeli že isti dan tudi predavanje.

Tovariš Janko Repenšek nas je sezna- nil z zgodovino in potekom mladinske udarniške sekcije »Male hidroelektrarne«, pobudo zanjo je dala prav naša delovna organizacija. Mladi na seminarju so bili navdušeni nad potekom in se strinjajo, da je treba take akcije podpira- ti. Prvi večer smo se zabavali vsak po svoje (nekateri so bili v diskoteki, drugi v savni, tretji so šli spat). Po programu bi morali imeti družabni večer. Naslednji dan je bilo nekaj problemov glede obiska jedrske elektrarne v Krškem, kajti zunaj je padal sneg, mi pa bi morali iti nekaj kilometrov peš.

Odločili smo se, da si bo ena skupina ogledala jedrsko elektrarno, druga pa bo ostala v hotelu in delala po skupinah. Bil sem v prvi skupini, ki se je odpravila proti elektrarni. Po močnem sneženju smo prispeli do hiše, v kateri so nam prikazali film o vstavitvi goriva v reaktor. Po filmu se je razvil pogovor v zvezi z gradnjo, varnostjo itd. Mladinci so bili še pod vtisi kongresa ZSMS v Krškem, ki je bil teden dni prej, zato so vprašanja kar deževala. Po dvehurnem pogovoru smo se odpravili v jedrsko elektrarno.

Tu so nam razkazali predvsem hladilne naprave. Ogledali smo si tudi upravljalno mizo in se pogovarjali z vodjo izmene in glavnim odgovornim v tistem dnevu. Pričakoval sem, da bom videl še več, vendar zaradi varnosti to ni mogoče. Ko smo se vračali nazaj v hotel, smo se pogo- varjali o jedrski elektrarni. Mnenja so bila različna, vsi pa smo bili mnenja, da je

to le predraga energija in da bi bilo treba najprej uporabiti naravne vire, šele nato razmišljati o kakšnih drugih. Po kosilu smo poslušali predavanje dipl. sociologa Andreja Lukšiča, ki je bil tudi gost 12. kongresa ZSMS. Govoril je na temo: Kritična analiza delovanja političnega sistema socialističnega samoupravljanja izhodišča o vlogi in delu ZSMS. Sledila je razprava, ki se je gibalala okoli vse prevelike nezainteresiranosti mladih za delo v OO ZSMS. Vse delo temelji na skupini posameznikov. Takih in podob- nih ugotovitev je bilo kar veliko. Na koncu smo se dogovorili, da vsaka osnov- na organizacija spregovori o svojih problemih in vse ugotovitve posreduje na srečanju udeležencev seminarja, ki bo 21. 5. 1986.

Zadnji dan v Krškem smo imeli delo po skupinah. Razdeljeni smo bili na tri skupine, ki so obravnavale:

- Družbenoekonomski položaj mladih,
- Razvoj vsebine političnega sistema so- cialističnega samoupravljanja,
- ZSMS kot množična in najširša fronta mlade generacije.

Tudi sedaj se je pokazalo, da so problemi v samih OOSMS in da je treba predhodno rešiti te probleme, šele nato nadaljevati delo po kongresnih do- kumentih.

Na koncu smo ugotovili, da je bil semi- nar uspešen in da je potrebno več srečanj med mladimi občine Ljubljana-Siška, kajti le skupno bomo lahko rešili probleme, ki nas pestijo.

Matjaž J.

Vladimir Semibratov

Tehnologija CAD/CAM tudi v Litostroju

(Nadaljevanje in konec)

Tehnična dokumentacija (risbe, kosovnice, kontrolni postopki...) predstavlja osnovni pogoj za vse nadaljnje korake pri ustvarjanju proizvoda. Ekonomično uporabo računalnika pri ustvarjanju te dokumentacije omogočajo danes sodobni sistemi CAD (Computer Aided Design). Tako ustvarjena dokumentacija predstavlja temeljno izhodišče za računalniško nadgradnjo procesa — od tehnološke obdelave dokumentacije, naročanja in kontrole zaloga materiala pa do računalniškega vodenja proizvodnje — oziroma upeljave tehnologije CAM (Computer Aided Manufacturing). Povezava računalniško podprtega konstruiranja (CAD) z računalniško podprto proizvodnjo (CAM) omogoča uspešno uporabo računalnika v proizvodnem procesu. Zahteva po povezavi ni bila postavljena zaradi računalniške tehnologije same ampak se pokaže že na obstoječih proizvodnih sistemih, kot edina primerna oblika dela.

Izbrana oprema za CAD/CAM omogoča uvajanje in integracijo tehnologije CAD/CAM na področju dvodimenzijskega in trodimenzijskega modeliranja.

lava razpredelnice, poslovno grafiko, oziroma programski paket, ki je izredno primeren za izdelavo navodil, poročil, ponudb in ostale podobne dokumentacije.

Programski paket ME 10 bo instaliran na petih inteligentnih grafičnih delovnih postajah, ki se bodo nahajale v konstrukcijskih birojih.

Vsaka inteligentna grafična delovna postaja je sestavljena iz:

- računalnika HP 9000 serije 300 model 310 s 16/32-bitnim motorolinim procesorjem 68010 in 3 MB RAM spomina,
- barvnega grafičnega zaslona (diagonale 19") visoke rezolucije 1024 × 768 točk,
- tiskovnice,
- grafične tablice A3 formata,
- enote, ki vsebujejo disketni pogon (2 × 0,71 Mb) in winchester diska s 40 Mb,
- hard copy enote (omogoča izpis vsebine zaslona na papir formata A4).

Uporabniki pri izdelavi tehnične dokumentacije s pomočjo programskega paketa ME 10 ne potrebujejo risalne deske in tudi ne nobenega papirja za risanje. Vse, kar riše, riše s pomočjo menuja, ki je na zaslonu terminala in na grafični tablici. Pri

- winchester disk s 132 Mb s tračno enoto od 1/4",
- disketno enoto (2 × 0,71 Mb),
- risalnik A3 formata,
- tiskalnik,
- 2 luknjalnika traku za NC stroje.

Povezava računalnika model 550 in NC strojev bo izvedena, odvisno od strojev, na več načinov, in sicer:

- s posredno povezavo, ki omogoča prenos podatkov preko vmesnega medija, kot so luknjani trak, kaseta, gibki disk,
- z neposredno povezavo, ki omogoča prenos podatkov preko asinhronih komunikacijskih linij DNC (Direct Numerical Control).

Naloga tehnologa bo, da na že definirani geometrijski obliki izdelka, narejeni s pomočjo programskega paketa ME 10, dodaja tehnološke parametre, potrebne za izdelavo na NC stroju. Geometrijsko obliko izdelka, ki bo narejena in shranjena na magnetnem disku ali na magnetnem traku v konstrukcijskem biroju, bo tehnolog poklical in dobil na svojem zaslonu terminala s pomočjo lokalne komunikacijske mreže LAN. Seveda pa jo po potrebi lahko izriše tudi na risalniku.

Po končanem vnašanju tehnoloških parametrov lahko tehnolog pred prenosom podatkov v NC krmilnik optično kontrolira poti orodja na zaslonu grafičnega terminala ali celo simulira potek celotne obdelave in odpravi morebitne napake. Razen tega bo v sistemu CAD/CAM za dvodimenzijsko modeliranje možno pošiljati geometrijske oblike izdelkov, narejene v konstrukciji, s pomočjo LAN-a do Messer Griesheimovega stroja za razrez pločevine, ki bo krmiljen s pomočjo računalnika IBM PC/AT.

RAČUNALNIŠKI SISTEM CAD/CAM ZA TRIDIMENZIJSKO MODELIRANJE

Računalniški sistem CAD/CAM za tridimenzijsko modeliranje je koncipiran tako, da omogoča:

- razvoj, projektiranje, konstruiranje in izdelavo tehnične dokumentacije kompleksnejših oblik (turbinske lopatice, turbinski pokrov, spiralne turbine, ohišja črpalk in motorjev, orodja za NC stroje...),
 - napetostne in deformacijske analize strojnih konstrukcij s pomočjo metode končnih elementov (MKE),
 - izdelava programov za NC obdelovalne stroje, ki imajo 3 ali 5 simultano krmiljenih osi,
 - izdelavo načrtov za optimalen in avtomatski razrez pločevine za oblikovanje prostorskih teles (cevovodi, spirale, itd.),
 - instalacijo že kupljenih francoskih in ruskih programov za izračun vodnega udara,
 - prenos in uporabo že narejenih programov na obstoječem računalniku DELTA 340/160,
 - razvoj lastnih programov za računalniško podprto projektiranje naših izdelkov,
 - razvoj in izdelavo baz podatkov za potrebe konstrukcije in tehnologije.
- Strojna oprema tega sistema vsebuje:
- 2 računalnika HP 9000 serije 500 model 550, vsak pa bo imel po tri 32-bitne procesorje in 8 Mb RAM spomina,
 - 19 terminalov (15 alfanumeričnih in 4 grafične barvne terminale),
 - 3 risalnike (formata A3, A1 in A0),
 - 2 tiskalnika,
 - 5 hard copy enot formata A4,
 - 3 tračne enote (2 s trakom širokim 1/2" in eno s trakom širokim 1/4"),
 - 5 diskovnih enot (2 × 132 Mb in 3 × 404 Mb),
 - diskovne enote (2 × 0,71 Mb),
 - luknjalik traku za NC stroje.
- Za tridimenzijsko modeliranje je kupljena naslednja programska oprema:
- interaktivni programski paket Mechanical Engineering Series 50 (ME 50), ki omogoča tridimenzijsko modeliranje

in izdelavo ustrezne tehnične dokumentacije,

- interaktivni programski paket ANSYS, ki omogoča napetostne in deformacijske analize strojnih konstrukcij, s pomočjo metode končnih elementov (MKE).

Oba programska paketa, ki uporabljata enotno banko podatkov, ne zahtevata od uporabnika nobenega znanja programiranja in se uporabljata podobno kot programski paket ME 10, oziroma s pomočjo menuja. Programski paket ME 50 omogoča tridimenzijsko modeliranje s ploskvami (surface design) in z volumni (solid design).

ME 50 pri analizi fizikalnih veččin omogoča:

- določitev teže, mase, površine objekta ali dela objekta,
 - določitev težišča po presekih in celote,
 - določitev polarnega, vztrajnostnega in odpornostnega momenta.
- Pri analizi fizikalnih veličin je potrebno na primer za izračun vztrajnostnega momenta določenega preseka tridimenzijskega modela s pomočjo grafične tablice pozicionirati ta presek na modelu, sam izračun tega momenta potem poteka popolnoma avtomatsko.
- Pri izdelavi tehnične dokumentacije programski paket ME 50 omogoča:
- izris narisa, tlorisa, stranskega risa, poljubnega preseka,
 - možnost izdelave tehnične dokumentacije po DIN, ANSI, ISO, BSI, JIS in lastnih standardih,
 - interaktivno ročno in avtomatsko kotiranje (ki se aktivira samo z enim ukazom),
 - izdelavo sestavljenih risb, perspektivnih pogledov, eksplodiranih risb za lažjo montažo,
 - možnost združevanja risb s tekstom,
 - izdelava kosovnic.

— vizualno kontrolo generiranja mreže,

— določitev obremenitve na element (kontinuirane, točkovne, statične in dinamične),

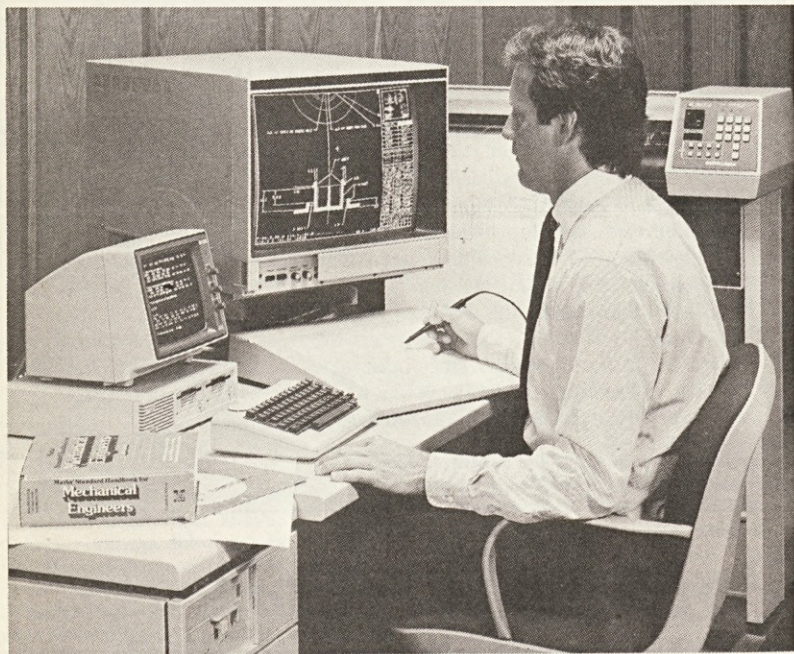
— analizo napetosti in deformacij po metodi končnih elementov,

— vizualno kontrolo rezultatov (napetostno porazdelitev in izris deformacij).

ZAKLJUČEK

Zastavljeni projekt uvajanja CAD/CAM v DO Litostroj je ogromen projekt, ki bo zajel vsa področja dela v proizvodnem procesu od razvoja, projektiranja, izdelovanja, planiranja itd.... Širina tega projekta zahteva za svoje uvajanje skrbno pripravo in ustrezno organiziranost ter precej lastnega dela, kar bo zahtevalo veliko časa. Čas, potreben za uvajanje te tehnologije, je po zahodnih podatkih tri do pet let ali celo več let. Prav zaradi tega upeljava te tehnologije ne smemo prepustiti naključju, ampak mora biti to organizirana usmerjena večletna dejavnost vseh razpoložljivih sil v naši delovni organizaciji.

Uspešno uvajanje in rezultati uporabe tehnologije CAD/CAM so v večji meri odvisni od kadra in same organizacije pristopa k reševanju te problematike. Dejstvo pa je, da je računalniška tehnologija v TZ Litostroj zelo slabo zastopana, torej imamo malo kadra za delo s takšno opremo. Zato se moramo zavedati, da uvajanje nove tehnologije zaradi

Delovno okolje za računalniško projektiranje

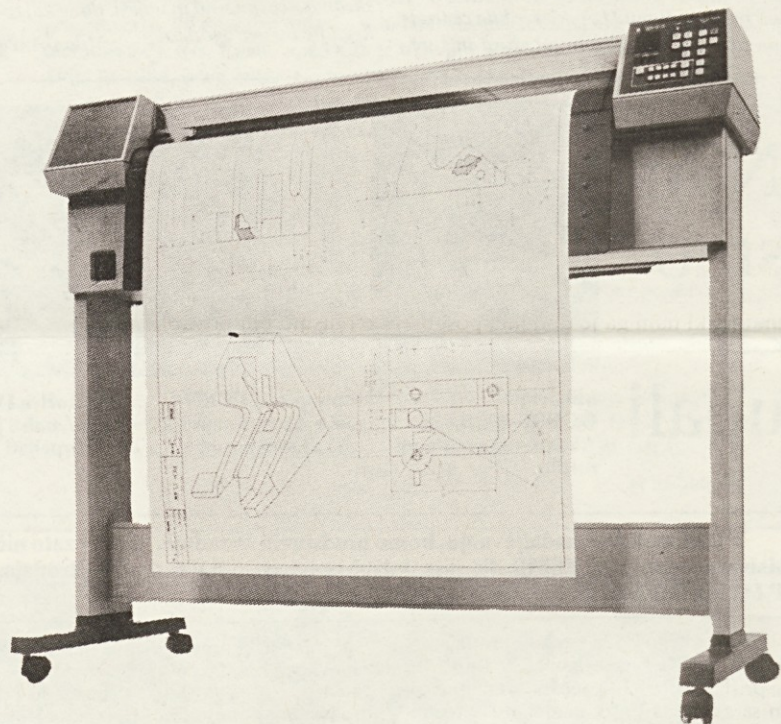
RAČUNALNIŠKI SISTEM CAD/CAM ZA DVODIMENZIJSKO MODELIRANJE

Računalniški sistem CAD/CAM za dvodimenzijsko modeliranje je koncipiran tako, da omogoča popolno lokalnost delovanja, saj je sestavljen iz šestih računalnikov, ki so medsebojno povezani z lokalno komunikacijsko mrežo LAN (Local Area Network) ter vezani na preostali sistem CAD/CAM.

Osnovni namen tega sistema bo izdelava tehnične dokumentacije za izdelke, ki se bodo izdelovali na klasičnih izdelovalnih strojih, ali ki se bodo izdelovali na NC strojih, ki imajo 2 ali 2,5 simultano krmiljenih osi.

V ta namen je kupljena naslednja programska oprema:

- interaktivni programski paket Mechanical Engineering Series 10 (ME 10), ki omogoča dvodimenzijsko modeliranje in izdelavo ustrezne tehnične dokumentacije,
- interaktivni programski paket TC APT, ki omogoča izdelavo programov za numerično krmiljene stroje, ki imajo 2 ali 2,5 simultano krmiljene osi,
- interaktivni programski paket ALIS, ki omogoča urejanje teksta, združevanje teksta z risbami, izde-

Risalnik z delavniško risbo

Poseben del programskega paketa ME 50, surface shading, omogoča uporabniku, da iz definirane geometrijske oblike izvede proces vizualizacije, kjer se mrežna predstavitev objekta spremeni v realno tridimenzijsko sliko. Podoba objekta je tako realna, da jo lahko uporabimo za vizualno kontrolo skladnosti in dodelanosti sklopov konstrukcije. Pri tem mora uporabnik določiti samo barve objekta, svetlobne izvore (barva, intenziteta, usmerjenost, ...) in položaj, iz katerega opazuje objekt.

Del programskega paketa ME 50, ki se nanaša na NC tehnologijo, omogoča:

- izdelavo programov za numerično krmiljenje strojev, ki imajo od 2 do 5 simultano krmiljenih osi,
- generiranje poti orodij na osnovi geometrijskega modela in njegovo vizualno kontrolo na zaslonu grafičnega terminala,
- možnost vnosa lastnih tehnoloških parametrov.

Kupljena sta tudi dva postprocesorja, in sicer:

- za 3-osni NC stroj firme SCHIES,
- za 5-osni NC stroj firme COLGAR.

Pri tem bo prenos podatkov v NC krmilje mogoč s pomočjo posredne ali s pomočjo neposredne povezave.

Programski paket ANSYS, ki omogoča statične in dinamične analize strojnih konstrukcij s pomočjo metode končnih elementov, zahvaljujoč enotni banki podatkov, odpravlja največji problem te metode, ki se kaže v zahtevi in dolgotrajni pripravi podatkov (diskretizacija prostorskega objekta) in poznejši analizi rezultatov, ki so sestavljeni iz množice numeričnih podatkov.

Ta paket omogoča:

- avtomatično generiranje mreže in možnost interaktivnega posega v generiranje,

velike razlike med našo današnjo opremo in tehnologijo CAD/CAM zahteva spremembo miselnosti, dodatno izobraževanje obstoječega kadra in pridobitev novega s potrebno strokovno izobrazbo.

Proces izobraževanja kadrov je zelo pomemben element, ki bistveno vpliva na nadaljnjo uporabnost takega sistema. Zato mora biti izobraževanje skrbno pripravljeno, tako da bo uporabnikom dalo dovolj znanja za uspešno in produktivno delo.

Glede novega kadra pa se moramo zavedati, da najsodobnejša CAD/CAM oprema ni zadosten magnet, s katerim bi pritegnili kvaliteten kader. Takšen kader bomo dobili samo, če mu ponudimo in tudi zagotovimo ustrezen osebni dohodek. V nasprotnem primeru bomo dobili mlad kader brez izkušenj, ki nas bo čez nekaj let zapustil. Tega pa nebi smeli dopustiti že zaradi samega dejstva, da je amortizacijska doba opreme CAD/CAM kratka (pet let).

Glede na vse zgoraj navedeno se moramo ustrezno organizirati, da bi čim hitreje in s tem manj problemi uvedli novo tehnologijo in da bi to opremo maksimalno izkoristili. Uspešno moramo prebroditi interne težnje in cilje posameznih tozdov, birojev v tozdih, ki ne vodijo k skupnemu cilju — dvigu tehnološke ravni celotnega proizvodnega procesa v naši delovni organizaciji.

Priznanje prinaša tudi obveznosti

O malih hidroelektrarnah, njihovem pomenu za gospodarstvo v današnjem času, ko so potrebe po energiji vse večje, o deležu naše delovne organizacije pri izgradnji le-teh ter o problemih, s katerimi se pri tem srečujemo, je bilo že veliko napisanega.

Tokrat pa namenjamo pozornost udeležbi Litostroja na 9. mednarodni razstavi »Tehnika za okolje«, ki je bila od 13. do 16. maja 1986 na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani in katere glavna tema je bila varstvo okolja, ki je iz leta v leto vse slabše. Kot naš prispevek za ohranitev čistestega okolja smo javnosti na specializirani razstavi opreme malih HE, poleg ostalih proizvajalcev tovrstne opreme pri nas, predstavili Francisovo turbino za MHE Visučica, ki bo vgrajena dajala moč 172 kW, in edino delujočo, popolnoma avtomatizirano MHE s Peltonovo turbino moči 6 kW, ki je pri obiskovalcih zbuja še posebno pozornost. Po zagonu agregata smo nanj priključili tudi tri porabnike: žarnice, kavni mlinček in kuhalnik, kar je razstavljenemu eksponatu dalo poseben čar, omamni vonj skuhane kave pa je pritegnil še več obiskovalcev.

Po zagotovilih naših strokovnjakov agregat ustreza tudi najzahtevnejšim pogojem obratovanja. Pobuda za izdelavo takega agregata je prišla iz Prodaje, uresničili pa smo jo z nesebičnim angažiranjem projektantov — predvsem tov. Janka Cigaleta, ki je dal tehnično zasnovo, proizvodnje s pomočjo drobnega gospodarstva in nenazadnje izredne prizadevnosti montažne skupine, da je bila elektrarnica pravočasno zmontirana, preizkušena in postavljena na razstavni prostor.

Dokaz dobrega dela je pisno priznanje, ki nam ga je dodelila poseb-

na strokovna žirija pri republiškem komiteju za varstvo okolja, ki je pri ocenjevanju razstavljenih eksponatov pri svoji odločitvi upoštevala naše kadrovske in proizvodne zmogljivosti in izkušnje, saj imamo sedaj v zaključni fazi graditve kar 42 objektov s 54 agregati, od teh tudi nekaj za izvoz.

Poleg tega je pomembno, da lahko prilagajamo industrijsko tehnologijo potrebam terena in s tem zagotavljamo najkvalitetnejšo energijo z zagotovljenimi izkoristki, žirija pa je upoštevala tudi dejstvo, da sodelujemo z ostalimi proizvajalci, inštituti in drobnim gospodarstvom.

Ker si predvsem delavci, ki delamo na področju MHE, želimo, da to priznanje ne bi bilo zadnje, temveč spričo velikega zanimanja domačih in tujih kupcev vzpodbuda za nadaljnje resno in še kvalitetnejše delo, pričakujemo tudi večji posluš DO za uveljavitev in enakovredno obravnavanje te proizvodnje. Tu mislimo predvsem na hitrejšo izdelavo kvalitetnih ponudb — zlasti tehničnega dela, s konkurenčnimi cenami in krajšimi dobavnimi roki kot doslej. Prav tako je nujna izdelava kompletne tipizacije in standardizacije elektrostrojne opreme s ceniki ter priprava prospekta, uporabnega za vse interese iz družbenega in zasebnega sektorja.

Naj še omenimo, da je bila v času razstave v organizaciji Elektrotehniške zveze Slovenije okrogla miza o gradnji malih vodnih elektrarn, na žal nismo bili povabljeni.

Agregat, ki smo ga prvič pokazali javnosti na tej razstavi, bo v bodoče služil kot razstavni eksponat na sejmi in razstavah doma in po svetu. Še ta mesec si ga bodo ogledali obiskovalci sejma »VODA 86« v Novem Sadu.

Razstavni agregat je dokaz, da se dá s pravilnim pristopom in hitro akcijo pravočasno realizirati postavljene cilje. Samo na tak način si bomo zagotovili tržišča in obdržali ugled doma in v svetu.

Silvana Lekše

Del našega razstavnega prostora (Foto: B. Francelj)

PORTRET

Jože Stojnič

V Litostroju smo v letošnjih petih mesecih izdelali največ dizelskih motorjev v vsej zgodovini naše delovne organizacije. Izrazita pozornost in zavzetost, ki je bila posvečena temu proizvodu, je očitno rodila zadovoljive uspehe. Zaslužni za ta uspeh so vsi, ki so s svojim znanjem in prizadevnostjo vseskozi sodelovali pri tej »dizelski akciji«. Eden izmed tistih, ki so izrazito pripomogli k uspehu, je Jože STOJNIC, ki v tozdu Obdelava že od leta 1963 dela na pripravi za struženje ležajnih izvrtin za ohišja dizelskih motorjev. Letos mu je uspelo pravočasno in brez zastojev obdelati več kot štirideset različnih ohišij ter s tem pomiriti vse, ki so se ves čas te širokopotezne akcije bali, da se bo ravno na tem delu obdelave, na njegovem stroju, izdelava dizlov zaustavljala. Vsi, ki Jožeta poznajo in ki vedo, da svoje delo do podrobnosti obvlada, so mu seveda zaupali in bili prepričani, da bo opravil vse svoje naloge zadovoljivo, tako časovno kot, tudi kvalitetno.

Jože Stojnič dela v Litostroju že 32 let, ves čas v težki obdelavi. Zaposlitev v Litostroju ima za svojo prvo zaposlitev, čeprav je takoj po končani šoli najprej delal v Saturnusu, vendar le nekaj dni (kar res ni omembe vredno), potem pa je odšel na službo vojaškega roka.

Njegova življenjska pot se je pričela pred 54 leti v vasi Grabnovec pri Metliki.

Po končani šoli se je šel učiti v mariborsko tovarno orodja, ki pa je bila kmalu razpuščena in je končal šolo za orodjarja v Titanu v Kamniku. Čeprav se je učil za orodjarja, pa tega poklica ni nikoli opravljal. Ko se je 1954 zaposlil v naši težki obdelavi, je najprej delal šest let na vrtalnem stroju, potem tri leta na vodoravnem vrtalno rezkalnem stroju, leta 1963 pa je začel delati na pripravi za struženje ležajnih izvrtin za ohišja dizelskih motorjev, kjer je ostal do danes. Pravi pa, da je v teh letih, kolikor jih je preživel v Litostroju, delal na skoraj vseh drugih strojih v obdelavi. Kadar zmanjka dela na njegovem stroju, predvsem takrat, ko je potrebno opraviti zahtevno in natančno obdelavo, takoj začne delati na kakršnemkoli drugem stroju. Pravi, da je z leti postal univerzalen vsaj glede dela na različnih obdelovalnih strojih. Ti stroji so si po njegovem mnenju zelo podobni in na vsakem izmed njih dober delavec lahko uspešno dela. Za takšnega dobrega delavca pa je potrebno dobro splošno znanje, poznavanje stroja in orodja, razumevanje načrta ter poleg vsega tega še precejšnja natančnost. Takšen je očitno Jože Stojnič, ki se rad pohvali s tem, da je v vseh letih službe imel zelo malo, praktično nič izmeta.

Jože pravi, da so se v časih, ki jih je preživel v Litostroju, izmenjevala in pre-

pletala težavna in dobra leta. Bile so težave s stanovanjem — 13 let je z ženo in dvema otrokoma živel v dveh sobah v Vižmarjih. Potem se je vključil v stanovanjsko zadrugo in 1968 leta dobil trisobno stanovanje v bližini Litostroja. Takrat je veliko delal, saj je potreboval denar za stanovanje — še danes se spominja motorjev za ruske ladje, ki jih je takrat obdeloval cele dneve. Žena, ki je bila, predno so se rodili otroci, zaposlena kot strugarica v obdelavi, je bila v tistem času doma s sinom in hčerko: tako je bila skrb za materialno preskrbljenost družine prepuščena njemu. Spominja se tudi številnih noči, ki jih je preživel za strojem, triizmenskega dela, obdobja, ko sta se morala z ženo menjavati v času zaposlitve, saj otroci niso mogli biti sami doma, vrtcev pa je bilo premalo za vse. Spominja se tudi let, ko prehrana delavcev ni bila organizirana tako, kot je zdaj, in ko so v času malice hodile po delavnicah delavke z vozički in malico prodajale. Sedaj je mnogo bolje, le da se marsikdo tega ne zaveda.

Spregovorila sva tudi nekaj besed o tem, kako preživlja prosti čas. Res zelo na kratko, saj pravi, da ima tega zelo malo. Letos je skoraj vsak dan delal do pol petih in tudi veliko sobot je preživel za svojim strojem. Kar pa mu časa ostane, ga preživi doma, na svojem vrtičku, rad pa se tudi sprehodi. Predvsem pa pravi, da mu nikoli ni dolgčas.

Kot dober in prizadeven delavec je Jože Stojnič prejel tudi nekaj priznanj. Leta 1960 mu je bila izročena izredna pohvala za uspešno in prizadevno delo, 1968 je dobil medaljo dela, lani pa še sindikalno pohvalo. Največ pa mu pomeni to, da je s svojim delom zadovoljen in da ga do popolnosti obvlada. In seveda takšni delovni uspehi, kot je že omenjeni letošnji — več kot štirideset obdelanih dizelskih motorjev, od katerih se mora vsak vrteti na njegovem stroju približno 45 ur, da vanj izvrta izvrtine za kolenčasto in odmično gred.

t. š.

Litostrojski pevci pa kar pojemo

Dragi Litostrojski, ne mislite, da smo litostrojski pevci zapečkarji in da kar čaka-mo, kaj nam bo »padlo z neba«. Nasprotno, prav aktivni smo, redno vadimo in tudi vse sile zastavimo, da organiziramo koncerte, ki so spodbuda za naše nadaljnje delo in prijetno doživetje za tiste, ki še vedno radi prisluhnejo narodni pesmi. Sicer pa, ne prepevamo samo narodnih, tudi borbene in umetne pesmi poskrbe za popestritev programa.

Naša prizadevna organizatorica Danica Pandel je zopet poskrbela, da smo svojo pesem ponesli izven občinskih meja. 16. maja smo izvedli celovečerni koncert v zdravilišču Laško in moram priznati, da je bilo prav prijetno prepevati pred polno dvorano poslušalcev. Zapeli smo 18 pesmi in izvedli smo jih kvalitetno, kar so nam poslušalci povedali takoj, budni strokovni kritiki pa po koncertu. Sam koncert in nekajurno bivanje v zdravilišču sta bila enkratno doživetje, čeprav nam ga je obremenjevala neodgovornost prevoznika Alpetoura, ki nas je v kraj nastopa pripeljal z 20 minutno zamudo in še vse skupaj zabelil z računom, ki smo ga komaj doumeli.

K sreči smo pevci optimisti in slabe stvari porivamo v ozadje, z novo zagnanostjo se pripravljamo na nove nastope.

Tako smo teden dni pred 28. majem vabili Litostrojske na celovečerni koncert, na katerega smo povabili tudi mešani pevski zbor Avtomontaže.

V prostorih telovadnice osnovne šole Hinka Smrekarja smo se zopet srečali znanci in prijatelji. Prav gotovo lahko rečem tako, saj so bili v dvorani poslušalci, ki se naših koncertov udeleže vsako leto. Prav veseli smo jih, saj tako vemo, da jih nismo razočarali. Škoda, da je prišlo na koncert tako malo Litostrojskih, kajti le v takem okolju lahko pevci pokažemo, kaj res znamo. Nastopi na prostem in na

proslavah ne morejo biti merilo kvalitete zbora.

Morda tudi pevci nosimo del krivde, saj smo premalo prepričevalni in preskromni. Plakata, ki bi vabili na koncert, nismo videli, vabila s programom pa so padla le v nekaj nabiralnikov. Res škoda, da smo Litostrojski tako radi za zapečki ali s časopisom v roki na kavču, kajti koncert je bil prav lepo in prijetno doživetje. Pevci Avtomontaže so v prvem delu kon-

certa zapeli Pesem o svobodi, Kadar mla-do leto, Na planine, Ej, tedaj, Veseli go-dec, Žitno polje, Prišel ljubi je pod okno, Pohojena travca in Prelepa je Selška do-li-na. V drugem delu koncerta pa smo peli Litostrojski in zapeli smo Pesem o svo-bodi — seveda drugega avtorja, Fala, Triglav, Strunam, Luna sije, Srečno, sre-čno ljub'ca moja, Oj, ti preburna ženska stvar, Čiri, čiri bela, Rum dum dum in Nocoj pa, oh, nocoj, za dodatek pa še pe-sem Vsi so prihajali.

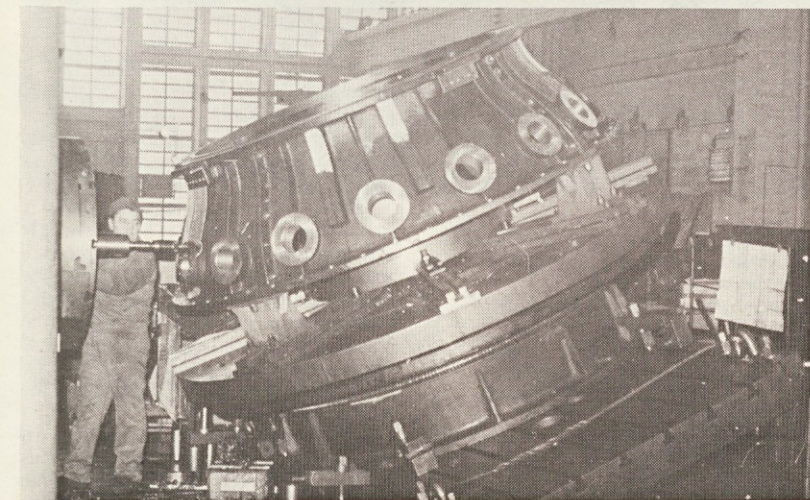
Vzdušje je bilo enkratno in stik med poslušalci in pevci pristen. Toda vse se enkrat konča in tudi mi smo se morali posloviti z željo, da se vidimo in slišimo, če prej ne, pa ob letu.

Ob tej priliki se v imenu pevcev zahva-ljujemo Krajevni skupnosti Litostroj, kolektivoma osnovne šole Hinka Smrekarja in VVZ Litostroj za gostoljubje, še pose-bej pa organizatorjem koncerta iz obeh pevskega zborov z željo, da to ne bi bilo prvo in zadnje sodelovanje.

Magda KREFT

Litostrojski pevci so na koncertu skupaj s pevci Avtomontaže zapeli dokaj številnemu občinstvu v OŠ Hinka Smrekarja (Foto: E. L.)

Obdelava ležajnih izvrtin na zunanjem vodilniku za cevno turbino Fužine pri Ljubljani. HE Fužine spada po moči v srednji razred. Instaliran bo samo en agregat in bo pri padcu 6 m imel moč 900 KW (Foto: E. L.)

KOŠARKAŠKI KOTIČEK

Končano prvenstvo Litostroja v košarki

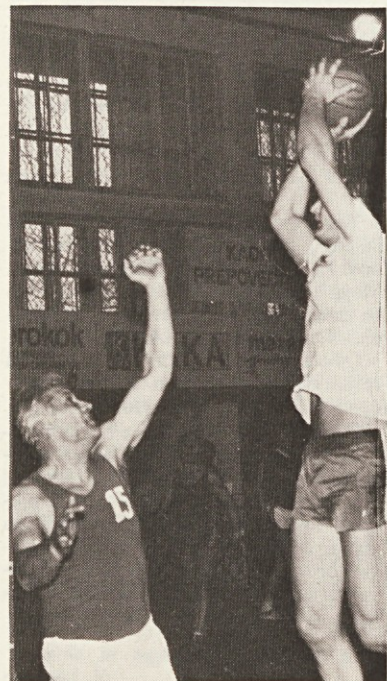
V aprilu smo izvedli tekmovanje v košarki med litostrojskimi tozdi. Prijavljeno je bilo 8 ekip, kar je zelo vzpodbudno za razvoj te športne panoge v naši delovni organizaciji.

Finalna tekma med tozdoma PTS in PUM je bila zelo privlačna in dovolj kvalitetna za igralce, ki so večinoma rekreativci. Košarkarji PTS so zadeli 74 košev, PUM-a pa 69.

Končna razvrstitev ekip:

1. PTS
2. PUM
3. IRRP
4. OBDELAVA
5. ORODJARNA
6. DS SSP
7. PPO
8. TVN

Vodja košarkarske sekcije
Jože Sintič

Druga tekma - druga zmaga

Ko je v preteklem letu Agrostroj prebijal led pri organizaciji prvega kolesarskega kronometra ZPS, ni nihče pričakoval, da bo tekmovalje v tako kratkem času zaživelo. Na letošnjem tekmovalju je bilo že več tekmovalcev, navkljub neugodnemu terminu.

V soboto 31. 5. 1986 so se ob 8.30. uri začeli kolesarji s svojimi jeklenimi konjički zbirati pred bencinsko črpalko v Žireh. Izredno hladno jutro je pripomoglo, da si lahko videl zelo različno opremljene kolesarje, nekatere v kratkih rokavih in kratkih hlačkah, druge pa v bundah in zimskih čepicah.

Drugi kronometer ZPS je potekal v organizaciji Kladivarja v Žireh na krožni progi Žiri—Ročevo—Žiri v dolžini 9800 m. Prva polovica proge se rahlo dviga, nazaj grede pa je že lažje, saj ti klanec navzdol omogoča lažje dihanje. Rahla ovira na prvi polovici proge je bil veter, ki nam je pihal v prsi.

Večina kolesarjev se je začela ogrevati in bilo je videti manjše skupine kolesarjev in kolesark, ki so se »pomešali« med seboj. Spletla so se nova znanstva in lahko si opazil kolesarke Litostroja, kako se »ogrevajo« s kolesarji iz Gostola, ali pa Žirovke s Štajerci iz Metalne. Počasi se je bližal štart in kolesarji so pozabili na hladno vreme.

Ura je bila deset, ko je poznejša zmagovalka Ljuba iz Metalne pričela dirko. Zdaj pa zares. Prva »naša« je štartala Milena Žibert. Vsi smo jo občudovali, saj je po 6 mesecih bolniške in popolni športni neaktivnosti zbrala dovolj poguma, kolegijsnosti in pripadnosti tovarni, da se preizkusi na zahtevni progi. Seveda pa ni vse poteklo gladko. Našima dekletoma Tatjana Trnovc in Miri Šček je sreča obrnila hrbet. Obema je padla veriga in z dobrim rezultatom ni bilo nič. Vseeno pa sta se srčno borili in prišli do cilja.

Za dekleti so bili na vrsti fantje. Prvi so štartali veterani nad 50 let starosti. Leta se jim ne poznajo — kar so dokazali tudi z rezultati. Ker v skupini od 30 do 40 let ni bilo na štart enega od naših favoritov Srečka Pirmana, ki je bil na vojaških vajah, ga je uspešno zamenjal blagajnik sekcije Janez Gladek. Naš najbolj prizadeven član Jože Rogelj se je tako ogreval, da bi skoraj zamudil na štart. Minila je slaba ura in tekma je bila končana.

Napovedi in različna ugibanja so se utrinjala ob toplem čaju in »zaslužnem« sadjevcu. Kmalu so bili izobešeni rezultati, ki so jih v rekordno kratkem času pripravili v računskem centru Alpine. Zareči, nasmejani pa tudi razočarani obrazi vsepovsod! Vse pa se je pomirilo, ko nas je napovedovalec povabil na uradno razglasitev in zakusko.

Ob razglasitvi rezultatov je bilo pri našem omizju obilo dobre volje in vzklikov navdušenja, saj smo »pobrali« kar 11 od 18 podeljenih medalj. Dileme o skupnem zmagovalcu ni bilo, tako da smo ekipno zmago »zalili« že pred uradno razglasitvijo. Našo dobro »formo« in dobro

voljo je ves čas spremljala s fotoapartom in budnim očesom »naša« novinarka Marijana Meglič. Vsa dela okoli prijave, štartnih števil, spodbujanja in ostalih manjših opravil je enkratno opravil »profesionalec« Janez Šmon. Zaradi slabega vremena je bilo bolj malo navijačev, zato gre priznanje Vjekoslavu Jantolu in vsestranskemu športniku Bojanu Trojarju, ki sta nas ves čas spodbujala.

Milan Svetelj

Družina veselih zmagovalcev (Foto: M. M.)

Trema pred dirko ni bila pretirana

Šahovske novice

PODROČNO TEKMOVANJE
ZA POKAL MARŠALA TITA

Rekordno število 42 moštev se je udeležilo letošnjega šahovskega tekmovalja za Titov pokal.

Litostroj je prijavil kar tri moštva. Prvo moštvo je bilo določeno za enega od osmih nosilcev skupine, drugo in tretje moštvo pa sta morala igrati izločilne dvojboje v predtekmovalju in sta jih uspešno prestali. Po prvem krogu tekmovalja se je med šestnajst moštev prebila kompletna litostrojska trojka. V osmini finala sta izpadla naše drugo in tretje moštvo, prvo moštvo pa se je prvič v zgodovini litostrojskega šaha, prebilo do finala. V finalu nas je premagalo renomirano moštvo ŠD Domžale I (na zaključnem zveznem delu tekmovalja je zasedlo sedmo mesto).

Kot finalisti regijskega dela tekmovalja smo si pridobili pravico udeležbe na republiškem tekmovalju za pokal maršala Tita.

Za prvo moštvo so v finalu nastopili: V. Lagudin, Lorbek, P. Lagudin in Jerič. Največ uspeha za odlično uvrstitev našega prvega moštva ima prav naše drugo moštvo (Tušar, Donko, Katič, Bilandžić), ki je v prvem krogu premagalo lankoletnega zmagovalca ekipo Sloge I in s tem pripravilo lažjo pot prvemu moštvo!

POKAL MARŠALA TITA
SR SLOVENIJE

Med prvomajskimi prazniki je v Mariboru potekalo republiško tekmovalje za pokal maršala Tita. Po 16 moštev v moški, ženski in mladinski konkurenci je štiri dni merilo svoje moči. Zmagalo je moštvo Maribora (Barle, Rakič, Supančič, Podlesnik, Mohr) pred Domžalami in Iskro. Omenjena moštva so si pridobila pravico udeležbe na zveznem delu tekmovalja v Pulju od 19. do 24. maja.

Za izjemne rezultate naj pohvalim Marka Dediča kot najhitrejšega kolesarja in Lojzeta Fabčiča, ki kljub nastopanju med »veterani« dosega izjemne rezultate.

Zahvala velja tudi vsem ostalim v ekipi, ki so se srčno borili. Vsem tistim, ki niso bili zadovoljni s svojim rezultatom, pa želim več uspeha na tradicionalnem litostrojskem kronometru 6. septembra v Kamniški Bistrici.

Naslenje tekmovalje ZPS organizira naša delovna organizacija, zato že sedaj pozivam vse ljubitelje, ki bi radi pomagali pri organizaciji, da nam se javijo.

REZULTATI

Ekipna uvrstitev

- Litostroj
- Kladivar
- Metalna
- Gostol
- Agrostroj
- IKOS
- SOP Krško

Ženske (nad 30 let)

- Ljuba Vilar (Metalna)
- Milena Žibert (Litostroj)
- Majda Bogataj (Kladivar)
- Mira Šček (Litostroj)

Ženske (do 30 let)

- Stana Gantar (Kladivar)
- Helena Jamšek (Litostroj)
- Marta Globokar (Litostroj)
- Tatjana Trnovc (Litostroj)

Moški (nad 50 let)

- Alojz Fabčič (Litostroj)
- Andrej Grom (Litostroj)
- Jože Stankovič (Litostroj)

Moški (40 do 50 let)

- Andrej Hojnik (Metalna)
- Marijan Bučinel (Gostol)
- Janez Grom (Litostroj)
- Peter Prezelj (Litostroj)
- Marijan Klemen (Litostroj)

Moški (do 30 let)

- Marko Dodič (Litostroj)
- Branko Škoflek (Litostroj)
- Dušan Seljak (Kladivar)
- Vlado Kveder (Litostroj)
- Jože Režek (Litostroj)

Moški (30 do 40 let)

- Jože Rogelj (Litostroj)
- Milan Svetelj (Litostroj)
- Miran Gale (IKOS)
- Janez Gladek (Litostroj)
- Rajko Grižon (Litostroj)

SPOMINI NA ČEŠKO LANSKE JESENI

Nedavno tega nam je naš bivši upokojenec skladiščnik v tozdu Montaža Avgust Bokal prinesel priložnostno pesem, ki jo je že lansko leto jeseni napisal udeleženec izleta na Češko in upokojen rudar Rafko Krošel iz Migojnic pri Žalcu. To pesem smo dobili že lansko leto, a smo jo na žalost založili, zato jo objavljamo tokrat v nekoliko skrajšani obliki. Naj bo to odmev na lankoletne dopuste, po drugi strani pa pričakovanje letošnjih. Rafko Krošel je tole pesmico zložil za zaključno prireditev letovanja na Češkem lani 13. septembra:

*Tam v Ljubljani smo se zbrali,
da bi Češko obiskali,
Litostroj že 35-letnico slavi,
mi pa smo veselo na izlet odšli.*

*Za vodiča zbrali so nam Sreča,
da razja ne bi bila opoteča.
Šofer Janez pritiskal je na plin,
750 km je za njim.*

*Po Češki za vodiča so nam Mirka dali,
da lepoto in zgodovino bi spoznali,
ker zanimivosti res ni malo,
zato je razlagal, kar se mu je dalo.*

*Lepa hvala in da bo vsem prav,
dragi Čehi, lep pozdrav!*

MEDNARODNI TURNIR PULJ 86

Od 7. do 17. maja je v Pulju potekal odprti mednarodni turnir, ki velja za največjega na svetu. Hudo konkurenco 351 igralcev je sestavljalo 11 velemojstrov (od tega 2 ženski) 8 inter-mojstrov, 33 FIDE-mojstrov, 11 naiconalnih mojstrov, 216 mojsterskih kandidatov in vrsta kategoriziranih igralcev. Kar 121 igralcev je bilo ratingiranih, torej vsak tretji! Tega nima nobeden Open!

Slovenska udeležba je bila skromna: 22 igralcev, med njimi tudi dva Litostrojčana: V. Lagudin in S. Mrak. Ožet v bojih za republiški pokal je dosegel Lagudin skromnih 4 1/2 točke, Mrak pa je igral zelo dobro in je na koncu zbral 6 točk. Iz slovenske zasedbe so bili najboljši: Grosar (7,5), Bizjak (7), Črepan (6,5), Antonijević, Mrak, Kolar, Lacič, Kariž (po 6) itd.

Zmagal je inter-mojster Paloš iz Banjaluke in osvojil nagrado 50 starih milijonov. Za naju je bil to najmočnejši turnir. Mogoče sva igrala preostro, vsako partijo na zmago, brez taktiziranja, kar je posledica neizkušenosti na takih turnirjih.

Igralci iz Slovenije smo bili revoltirani zaradi članka o puljskem turnirju, objavljenega tik pred začetkom turnirja (Delo, 5. 5. 86). Vsebinsko članka je turnir absolutno demantiral: po številu in po kakovosti je letošnji Pulj potolkel vse rekorde! Novinarjeva napaka ni v tem, da se njegovo mnenje razlikuje od dejanskega stanja, ampak v tem, da si je prilastil pravico ocene dogodka pred dogodkom! Povejmo še, da je avtor tega članka B. Kutin. ... In, da veste, v Pulju ga ni bilo!

V. Lagudin

RAD IMAM ŠPORT

KOLESARJENJE

Lojze Fabčič

Ker je ravno sezona kolesarjenja, vam tokrat spet predstavljamo kolesarja in sicer Alojza Fabčiča, ki dela kot projektni vodja oziroma opravlja dela in naloge analitika.

Kdor pozna Lojzeta, mu nikakor ne bi prisodil starosti 51 let, saj že na izgled in po obnašanju deluje mnogo mlajši. Tudi sicer sem ga vedno srečevala v družbi mladih ljudi, ki so ga z veseljem sprejemali medse.

Z rekreacijo se je začel ukvarjati intenzivneje šele po tridesetem letu. Rad je planinaril, zadnjih pet let pa je navdušen kolesar. S tem je začel čisto po naključju, ko se je s sinovim kolesom odpeljal na maraton Ljubljana—Kranj. Tam je srečal starega prijatelja-planinca, ki je prav tako prikolesaril z dirkalnim kolesom in čez 14 dni je imel Lojze že podobnega. Zatem se je včlanil tudi v našo kolesarsko sekcijo. Na prvi trening je prišel kar v navadni opremljeni. Tako, za vsak primer, da članom ne bi delal sramote, če jih ne bi mogel dohajati. Vendar pa jih je z lahkotom dohajal, in si je naslednjič že oblekel pravi kolesarski dres. Kaj hitro je glede svojih sposobnosti in uspehov prišel do prijetnih ugotovitev, da sploh še ni »za v koš«.

Gotovo ne gre vsega tega pripisovati le športnemu življenju, saj je kolesarjenje le ena njegovih strasti. Lojze namreč tudi zelo rad vrtnari, njegov velik konjiček je zidanje, pa tudi planinarjenja ni opustil. S smučanjem pa je prenehal, saj se je z njim bolj na silo ukvarjal le tedaj, ko je moral smučati z otroki.

Lahko bi rekli, da je njegova družina na pol »športnišak«.

Z rekreacijo, ki je bolj tekmovalno usmerjena, se ukvarja tudi sin, žena in hči pa ne. Tudi sam nima rad celodnevnihtvov. Najbolj mu ugaja, če sede na kolo za uro ali dve, se pošteno prepoti in utruidi, potem pa oprha in dela še nekaj časa na vrtu. Pozimi se rad poda na Šmarno goro in tako združi prijetno s koristnim. Rekreativna dejavnost Lojzetu ne pomeni le vzdrževalne kondicije, temveč bolj sredstvo za dobro počutje. Sam zase pravi, da je rekreativec — samotar in se najraje rekreira po lastnem počutju. Tekmovalja so zgolj nujno zlo, saj človek takrat pozabi na pametno vožnjo. Po svoje pa so tudi tekmovalja prijetna, saj pomenijo neko gibalno, poravnave starih računov in ustvarjajo prijetno vzdušje.

Tu moram omeniti da je Lojze zelo dober tekmovalec. Prav zdaj je bil spet prvi na tekmovalju sozda ZPS v Žireh v svoji kategoriji.

Včasih ga kdo malo iz občudovanja, malo iz navoščljivosti vpraša, če ne pretirava? Sam pravi, da nemara pretiravajo ravno tisti, ki ničesar ne počnejo. Želi si, da bi imeli v Litostroju vsakoletne zdravniške preglede, kar bi bilo glede na to, da imamo svojo ambulanto, verjetno čisto izvedljivo.

In kaj Lojzeta ohranja tako mladostnega? Navadna — preprosta hrana (ne mara le pudinga in smetane), kozareček ali dva zlasti po treningih, gibanje po svežem zraku, zmerni napor in družba mladih. Ste si prebrali recept? Zanesljivo deluje!

M. M.

Nepozabno gostovanje

Pihalni orkester Litostroj in ansambel ljubljanskih mažoret sta na povabilo DO Hidroelektrarne na Neretvi gostovala v Mostarju in Jablanici in izvedla dva koncerta v počastitev dneva mladosti.

V petek, 23. maja 1986, je iz Ljubljane proti Mostarju odpeljal vlak Kozara expres z litostrojskimi godbeniki in dekleti iz ansambla ljubljanskih mažoret. Vzdušje je bilo že pred odhodom na dolgo pot enkratno. Oba ansambla sta imela za gostovanje v bratski republiki Bosni in Hercegovini skrbno izbran in dobro pripravljen program.

Gostitelj HE Mostar in HE Jablanica sta se izkazala z gostoljubnostjo ob sprejemu in v vseh dneh našega obiska, pa tu-

di z odlično organizacijo.

V soboto popoldne so si Litostrojčani ogledali Mostar, njegove kulturne in zgodovinske znamenitosti, in v spominskem parku na mestnem pokopališču položili venec h grobnici padlih med NOB. Za zvečer, na predvečer dneva mladosti, je bila napovedana svečana parada skozi celo mesto in nato še koncert na trgu. Vendar se je pred samim začetkom zgodilo nekaj spontanega: ker je do začetka manjkalo še nekaj časa, so se godbeniki

odločili, da zaigrajo nekaj skladb za ogrevanje. Pridružile so se jim seveda tudi mažoretke. Zvoki pihalnega orkestra in plešoča dekleta so privabila toliko poslušalcev, ki so jih hoteli še kar naprej poslušati, da je bil to že pravi koncert.

Godbeniki in mažoretke so nato oblikovali sprevod in sledila je parada skozi mesto, vse do prireditvenega prostora. In kaj se je nato zgodilo? Vsi tisti, ki so naše fante in dekleta poslušali že pred začetkom napovedane prireditve, so šli za njimi, vzdolž mostarskih ulic pa so jih čakale množice ljudi, ki so se jim tudi pridružile in spremljale vse do prireditvenega prostora v središču Mostarja. Tam je bilo že

zbrano ogromno ljudi. Kot je povedal nas dirigent Blagoje Ilić, pred tolikšno množico še ni dirigiral. Vsi so bili navdušeni, posebej nad mažoretkami, saj ta ansambel tam še ni gostoval, pa tudi sicer je ta oblika marsikje še neznana.

V koncertu, ki je bil izredno bogat in skrbno izbran, sta se menjavala oba ansambla. Izvajali so znani Marš na Drino, zaključno kolo iz opere Ero z onega sveta, nekaj revolucionarnih in slovenskih skladb, posebej pa so ogrele dlani in srca moderne skladbe in vedno zelene melodije. Mažoretke so izvajale ples za plesom, v vedno novih oblačilih, prikazale so vso ljubkost in gibčnost, usklajeno z glasbo in mladostjo. Res — pravi program za dan mladosti.

Na koncertu je tovariš Sabol v imenu gostujočih vsem prisotnim čestital za praznik in se zahvalil za res množičen obisk in topel sprejem. Veselo vzdušje se

je nadaljevalo tudi po koncertu na družabnem srečanju z najvidnejšimi predstavniki obeh delovnih organizacij — HE Mostar in HE Jablanica. Tovariš Sabol in tovariš Kričaj sta poleg poslovnih stikov z obema delovnima organizacijama veliko pomagala tudi pri organizaciji koncertov. Na tem srečanju sta oba ansambla od gostiteljev prejela lepi priznanji.

Drugi dan je bil dan mladosti. Na poti do Jablanice, kjer je bil napovedan drugi koncert, so se Litostrojčani ustavili pri enem najslavnejših spomenikov naše domovine — pri mostu čez Neretvo, kjer je med drugo svetovno vojno potekala borba za ranjence, za njihovo rešitev iz sovražnikovega obroča. Zbrali so se na ploščadi, položili venec k spomeniku in zaigrali nekaj skladb v spomin na velike dneve naše preteklosti. Nato so po tradiciji simbolično vrgli v Neretvo vsak po en rdeč nagelj.

V Jablanici je sledil podoben program kot v Mostarju — najprej sprevod skozi mesto in nato koncert na prostem pred muzejem NOB. Tudi prebivalci Jablanice so bili navdušeni.

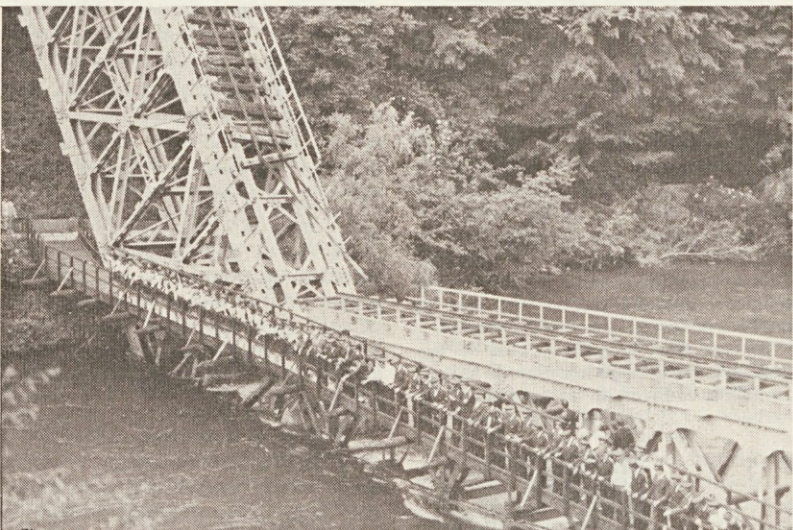
Na ta način smo Litostrojčani dokazali, da nismo sposobni samo na strokovnem, proizvodnem področju, temveč da gojimo tudi ljubezen do glasbe, glasba pa je, kot vemo, sredstvo, ki zbližuje ljudi, ki utira pot prijateljstvu. Poslovne stike z obema tamkajšnjima organizacijama smo tako obogatili še s kulturnim sodelovanjem.

Po slavnostnem kosilu v Jablanici so v prijetnem vzdušju naši godbeniki izvedli še krajši program za vse, ki so v teh dneh skrbeli za naše prijeto počutje. Popoldne se je prelevilo v pravo prijateljsko slovo z željo za naslednje snidenje. Toda morali smo se posloviti od prijaznih gostiteljev, bližal se je čas odhoda vlaka v Ljubljano. Zadovoljstva naših godbenikov in mažoretk ni mogla skaliti edina neprijetnost na tem gostovanju: železniško gospodarstvo je osemdesetim ljudem namesto dveh rezerviranih vagonov poslalo le enega! Toda ker so fantje in dekleta vajeni že vsega, jim to ni pokvarilo vtisov, s katerimi so odšli iz Mostarja in Jablanice.

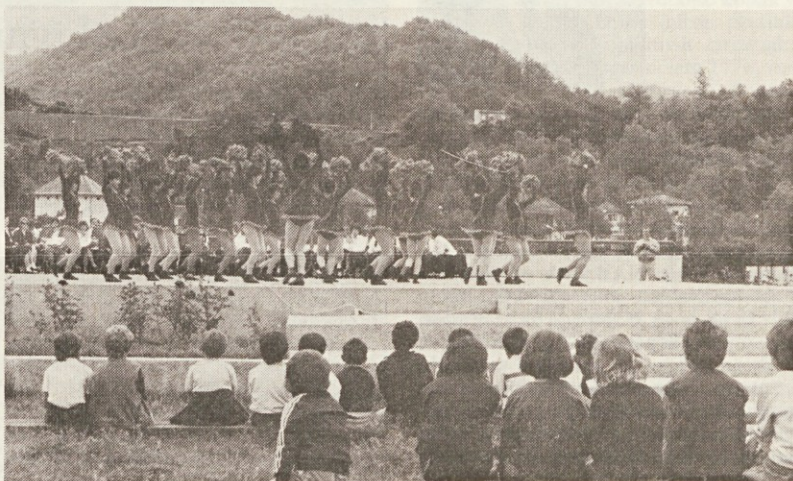
V. T.

Na koncertu sindikalnega pihalnega orkestra Litostroj in ansambla ljubljanskih mažoret, na predvečer dneva mladosti v Mostarju, se je zbrala velika množica ljudi (Foto: K.G.)

Naši kulturniki na legendarnem mostu, ki nas spominja na borbo za ranjence in na bitko na Neretvi (Foto: K. G.)

Novo branje

Današnji čas knjigi ni naklonjen. Zato nas toliko bolj prijetno prese-
neti, če se od časa do časa, v senci
velikih in dragih športnih in podob-
nih spektaklov, pojavi kakšna knji-
ga, ki nam ob še razumni in
dosegljivi ceni posreduje aktualno
branje; branje, ki govori o nekaterih
najbolj perečih in občutljivih proble-
mih našega vsakdana.

Pri zbirki KRT (Knjižnica revolucio-
narne teorije) sta pred kratkim izšli dve
knjigi, ki zaradi aktualnosti in kvalitetne-
ga obravnavanja zaslužita predstavitev v
našem časopisu. Prva knjiga govori o
šolski reformi (usmerjenem izobraževa-
nju), druga pa o delavcih iz drugih repub-
lik, ki jih je iskanje zaposlitve ali boljšega
(?) služčka pripeljalo v Slovenijo. Skup-
na značilnost obeh knjig je ta, da zaradi
posebne oblike obravnavanja in pred-
stavljanja problematike omogočita bran-
je prav vsakemu, ne glede na izobrazbo
in vajenost zahtevnega branja. Ta značil-
nost pa nikakor ne znižuje ravni strokov-
nosti; nasprotno: knjigi z za klasično
družboslovno raziskovanje nevzdržnim
in drznim pristopom rušita meje, ki so
značilne za »eksaktno«
empirično raziskovanje.

Preden pa se lotimo vsake knjige
posebej, bi veljalo še pripomniti, da
hočemo opozoriti na aktualnost proble-
matike, ki jih deli obravnavata, in ne za
povzetek vsebine in rezultatov. Kajti če
je pri ocenjevanju in prikazovanju
raziskovalnih in umetniških izdelkov kaj
nesmiselno, potem je gotovo to, da nam
skušajo nadomestiti lastno branje oziro-
ma ogledovanje. Ocena naj bi — naspro-
tno — služila predvsem temu, da nas
pritegne oziroma spodbudi k branju.

Pa pogledimo:

**M. Milharčič-Hladnik, J. Šušteršič:
ŠOLSKA REFORMA
JE PAPIRNATI TIGER**

Najbrž še nobena stvar v Sloveniji ni
izzvala toliko vročerkovnih polemik in
razhajanj, kot šolska reforma.

Vse to ne bi bilo nič nepričakovanega
ob spreminjanju tako občutljivega pod-
ročja, kot je vzgoja in izobraževanje, če
ne bi nekateri v teh razhajanjih izgubili
razsodnosti in na (večinoma) solidno
argumentirano in strokovno kritiko
nasprotnikom šolske reforme odgovarjali
s cenjenimi političnimi diskvalifikacijami,
onemogočanjem dialoga itd. Stvar je šla
celo tako daleč, da se je npr. na
udeležence in organizatorje strokovnega
kolokvija o vsestransko razviti osebnosti
(ki je temeljni družbeni smoter usmerje-
nega izobraževanja) organiziral pravi
pogrom z grožnjami in diskvalifikacijami,
v katerih ni bilo niti kančena strokovno
argumentirane kritike!

Če hočemo razvozlati, kaj vse se vsteva
v žolčne polemike in podtikanja, če
hočemo razumeti, kaj je spornega v šolski
reformi, saj ne zadovoljuje niti združe-
nega dela (ki si je od nje največ obetalo),
niti izvajalcev (pedagoških delavcev) in
tudi ne udeležencev (učencev) ter
njihovih staršev, potem knjiga **Šolska
reforma je papirnati tiger** nosi pravi
naslov.

Knjiga, »... ki se bere kot kriminalka«
(B. Baskar v odličnem predgovoru) je
izbor dokumentov, polemik, intervjujev
itd., ki so razvrščeni po časovnem redu,
od prvih zametkov reforme pa do leta
1985, ko je le-ta že dala prve rezultate.
Ker vse dokumentacije zaradi preobsež-
nosti ni bilo možno zajeti v knjigi, sta se
avtorja odločila za selektivni izbor, v
katerem sta zavestno »pristransko«
dala prednost kritičnim obravnavam reforme.
Vsak poskus nevtralnega obravnavanja
te problematike bi bil čisto spreneveda-
nje, kajti reforma je s svojo protislovnost-
jo tako spolarizirala »interesne skupine«,
da kakšno nevtrarno, objektivno mesto
presojanja enostavno ne obstoji.

Nenazadnje pa knjiga služi tudi kot
nepogrešljiv priročnik tistim, ki spreml-
jajo polemike o šolski reformi, kajti
marsikateri udeleženec teh polemik je v
zadnjem času zbolel za amnezijo (pozab-
ljanjem, motnjami v spominjanju). Nam-
reč sedaj, ko je pred durmi »reforma re-
forme«, ko je končana evalvacijska
analiza, ki — mimogrede povedano —
reformi ter njenim »očetom«
in »babi-
cam«
ni naklonjena, bi nekateri svojo
vlogo v reformnih snovanjih najraje
zamolčali ali — še raje — kar pozabili.

**Silva Meznarič:
BOSANCI
A kuda idu Slovenci nedeljom?**

Vsak narod gostitelj ima o imigrantski
populaciji izdelan trden, enodimenzio-
nalen stereotip. Tak prevladujoč stereotip o
delavcih iz drugih republik v Sloveniji je
več ali manj jasen: delavec iz druge
republike je Bosanec, po nacionalnosti
Musliman, dela najslabša dela, ne zna
stanovati v »kulturnem okolju«, uničuje
družbeno imovino, je len, ima številno
družino itd., itd.

Kdor je pripravljen podvomiti v ta
samoumevni stereotip, se mu ni treba
lotiti te knjige, saj obstaja že ves čas kup
statističnih profilov, ki zgornji opis zani-
kajo. Tako je znano, da med delavci iz
drugih republik ne prevladujejo »Bos-
sanci«
(t.j. prebivalci SR BiH), da ne

prevladuje nacionalnost Muslimanov (sa-
mo 3,7%), da jih ima celo več visoko
šolsko izobrazbo kot med Slovenci itd.

Kvaliteta pričujoče knjige je v nečem
drugem: avtorica ne nasede cenenu
zajemljanju ekscesnih (odklonskih) poja-
vov v stikih med imigrantsko populacijo
in njihovim življenjskim in delovnim oko-
ljem, prav tako ni zajela v zadnjem času
posebno aktualnih nacionalističnih izpa-
dov. Avtorica se je vsem tem odklonskim
pojavom, ki polnijo »nočne kronike«
slovenskih časopisov, zavestno izognila.
»Cilj te raziskave je bila normalna
družina, družina brez ekscesov v okolju.
Hoteli smo začeti vleči čisto vzporednico
s podobno normalno družino. Nekako pa
je seveda najlažje obravnavati ekscese v
okolju, ker so na daleč vidni... Celoten
koncept raziskave je bil naravnost na
tipično priseljenjska okolja in na normal-
no družino, ki ima veliko pomembnejših
problemov, kot da bi se ukvarjala z nacio-
nalizmom. Njena glavna skrb je, da se
znajde v novem okolju in da se čimprej
prelevi iz lumpenproletarcev in revežev v
normalno urejeno družino, kakršne vidi
okrog sebe v novem okolju.«
(Avtorica v intervjuju za Teleks).

Avtorica je v raziskavo vključila 50
tipičnih imigrantskih družin iz občin
Bosanske Krajine (Cazin, Kladuša, Bi-
hać), kjer so ostali člani ostali doma, in 50
družin iz istih občin, ki pa so se v celoti
preselile v Slovenijo in tu živijo vsaj 5 let.
Pri raziskovanju je uporabila tako
imenovani multipli pristop, konglomerat
različnih metod in tehnik, ki omogoči
zajemanje tudi tistih značilnosti in
pojavov, ki jih klasične, količinske,
sociološke metode ne zajemajo.

Knjiga je realizirana kot nekaj kolaž
(lepljenka) avtoričinih analiz in dobesed-
nih prepisov intervjujev, ki dajo zaradi
specifične »jugoslovanske«
knjigi pose-
ben čar. Prepisi intervjujev niso zgolj
eksotična ilustracija k posameznim de-
lom analize, ampak neizogiben del
teksta, ki šele omogoči branje teksta kot
celote, ki ga šele naredi kot konceptualno
enotnost.

V. Mihelj

STRELSKO DRUŠTVO
LITOSTROJ

Solidna udeležba

Za nami je dobro zastopano tekmo-
vanje z zračno puško serijske izdelave. V
času od 15. 4. do 8. 5. 1986 je na strelišču
SD Litostroj na Djakovičevi 53 tekmoval-
o 55 strelcev iz enajstih ekip DO Lito-
stroj. V primerjavi z lanskim letom je le-
tošnja udeležba boljša. Razlog za to je v
tem, da so pogoji tekmovalnega trenir-
anja na našem strelišču zelo dobri. Med
tekmovalcem in po njem ni bilo nobenih
pripomb in pritožb, kar tudi prispeva k
vedno večji udeležbi na tem področju.

Ekipni dosežki niso bili na visoki ravni,
saj je samo zmagovalna ekipa tozda
IRRP preseгла mejo 800 krogov. Nekoli-
ko nižje ekipne rezultate bi lahko opravi-
čevali s tem, da tekmovalci niso poznali
orožja. Vedeti moramo, da tekmovalne-
ga orožja ne spoznamo na enem ali dveh
treningih, temveč jih je za privajanje na
določeno orožje potrebnih več. Nena-
zadnje pa je strellec tisti, od katerega je v
največji meri odvisna natančnost zadet-
ka. To vrlino pa lahko doseže le s trdim,
vztrajnim in dolgotrajnim treniranjem in
spoznavanjem orožja.

Brez prave konkurence je med posa-
mezniki zmagal — kakor že vrsto let do-
slej — Janez Mrkun iz tozda IRRP.

Rezultati ekip:

1. TOZD IRRP 813 krogov
2. TOZD MONTAŽA 747 krogov
3. TOZD SŠTS 742 krogov

Posamezniki:

1. Janez Mrkun TOZD IRRP 183 krogov
2. Marjan Erbežnik TOZD PUM 173 krogov (81 + 92)
3. Miro Jagoš TOZD PZO 173 krogov (88 + 85)

Ekipa so bile lahko sestavljene iz moš-
kih in ženskih zastopnikov. Rezultati
udeležencev se za posameznike štejejo v
celotni konkurenci. Najvidnejše 10. me-
sto v skupni razvrstitvi je dosegla Neven-
ka Strnad (IRRP) s 161 krogi.

Bojana Škulj (IRRP) je bila sedemnaj-
sta (142 krogov), Renata Matjažič
(PROD) pa dvainpetdeseta (s 63 krogi).

Pred tekmovalcem tozdov je bilo iz-
vedeno tudi šolsko prvenstvo, na kate-
rem je ekipno zmagal 3. H. razred s 487
krogi, med posamezniki pa z odličnim re-
zultatom 188 krogov učenec 4. a Robert
Peterlin.

Omeniti velja, da bi ekipa učencev
naše šole zmagala na tekmovalcu tozdov
s prednostjo 34 krogov. To nam zago-
tavlja lepšo prihodnost strelskega športa!

Janez Grom

ODŠLI V POKOJ

Marica 1986 je odšel v zaslužni pokoj Jože KACIČ, varilec ulitkov iz jeklolivarne.

Svoje delo je opravljal vestno in vzorno polnih 31 let. S svojim delom je bil vzor svojim sodelavcem, ki se mu za ves trud zahvaljujemo in mu želimo še mnogo zdravih in zadovoljnih let v pokoju.

Sodelavci

Mladi prihajajo, mladeniči odhajajo. Te besede prav gotovo veljajo za našega Radota AVBLJA, ki po več kot 38 letih nepretrganega dela v Litostroju odhaja v zaslužni pokoj. Pri vseh svojih zagnanosti in vestnem izpolnjevanju zaupanih nalog odhaja od nas še vedno ves mladosten in poln energije.

Začel je s planiranjem in se prva povojna leta vozil skoraj vsak teden v Beograd, ker je pač bilo tiste čase planiranje strogo centralizirano.

Najbolj se ga seveda spominjajo sodelavke in sodelavci iz Prodaje kjer je delal vrsto let, najprej kot kalkuliratelj turbin, nato vodja predkalkulacij in končno kot šef službe predkalkuliranja, tehničnih kalkulacij, analiz cen in cenikov ter ponudbene dokumentacije.

Splet okoliščin pa je ob koncu delovne dobe ponovno pripeljal med planerje, kjer zaključuje svojo delovno pot med nami.

Z upokojitvijo pa ni konec njegovega dela, saj je poln načrtov za urejanja vrta, seveda po sodobnih metodah, pa tudi vnukinja in vnukček bosta srečna, ko bo imel dedek mnogo več časa zanju.

Ob slovesu mu želimo še mnogo zdravih let v krogu svojih dragih.

Sodelavci

ZAHVALI

Vsem svojim sodelavcem in prijateljem iz teže obdelave se zahvaljujem za prelepa in dragocena darila, ki me bodo vedno spominjala na čase, ki smo jih preživeli pri skupnem delu.

Ob svojem odhodu želim vsem mnogo zdravja, sreče in uspeha pri nadaljnjem delu.

Stane Kuštrín

16. maja 1986 je odšel v pokoj naš dolgoletni sodelavec tovariš Matija LEMIČ.

V Litostroju je prišel 1953. leta. Med svojim dolgoletnim delom je opravljal različna dela in naloge. Pred prihodom v TOZD Proizvodnja preoblikovalne opreme je delal v tozdu IRRP kot kontrolor tehnične dokumentacije.

Od leta 1980 do upokojitve je opravljal dela in naloge planerja I pri urejanju tehnične dokumentacije. Vsa leta je uspešno in vestno opravljal svoje delo.

Za ves trud in prizadevnost se mu iskreno zahvaljujemo in želimo še mnogo zdravih in zadovoljnih let v pokoju.

Sodelavci iz tozda PPO

S 1. junijem 1986 je odšel v zaslužni pokoj še eden od pionirjev Litostroja tov. Janez MESARKO.

Prišel je kot mlad fant v sivi livarni 10. oktobra 1947. Tu si je pridobil tudi visoko kvalifikacijo livarja. Od leta 1962 pa vse do upokojitve je delal v službi vhodne kontrole tozda NABAVA na področju kontrole kvalitete palčnega jekla, odkovkov in pločevin. Najprej je bil kontrolor, v zadnjih letih pa vodja tega oddelka.

Svoje naloge je opravljal vestno in strokovno, prav zaradi tega ga bomo zelo pogrešali. Še posebno pa ga bomo pogrešali kot prijatelja in sodelavca z velikimi strokovnimi izkušnjami.

Sodelavci se mu zahvaljujemo za ves trud in mu želimo še veliko zdravih in srečnih let!

Ob mojem odhodu v pokoj se najlepše zahvaljujem celotnemu kolektivu tozda PTS za izkazano pozornost in spominska darila.

Posebna hvala mojim najozjim sodelavcem in prijateljem za lepe želje ob slovesu.

Vsem skupaj želim še veliko zdravja, sreče in mnogo delovnih uspehov pri nadaljnjem delu.

Franc Lovenjak

Da bi bolje videli

Ob preventivnih pregledih kontroliramo našim delavcem tudi vid. Pogosto opazimo, da si ti pravočasno ne nabavijo ustreznih očal zaradi starostne daljnovidnosti ali presbiopije. Različne težave, kot utrujenost, glavobol, nervoza so velikokrat pogojene s slabšanjem vida. Zelo redki so tisti, ki dovolj zgodaj pomislijo na ustrezno korekcijo z očali.

Elastičnost očesne leče se manjša že od dvanajstega leta starosti. Leča postaja trša in se težje prilagaja oziroma akomodira. Akomodacija se slabša polagoma, enakomerno in nekje okrog 40. do 45. leta starosti nastopijo težave zaradi slabšanja vida na bližino. Normalno držimo knjigo ali časopis oddaljen 30 cm od sebe, v istem položaju tudi rišemo ali pišemo ter opazujemo razne predmete. Ko se začne akomodacija slabšati, začnemo držati predmete bolj oddaljene, če hočemo da so zaznane v redu. Težave so večje zvečer ali pri slabi dnevni osvetlitvi v bivalnih in delovnih prostorih.

Ob takih težavah je treba stopiti k okulistu ali optiku, kjer dobimo ustrezne pripomočke. V Ljubljani imajo sedaj optiki pogodbe z okulistami, tako da lahko opravimo potreben pregled in si nabavimo očala istočasno, za kar ne potrebujemo nobene napotnice.

Očala nadomestijo zmanjšano akomodacijo leč in vid je zopet v redu. To ni bolezen, temveč normalen fiziološki pojav, ki nastopi v določeni starosti, pri nekaterih prej, pri drugih nekoliko pozneje.

Poznamo pa tudi obolenja leče zaradi skalitve. V tem primeru govorimo o sivi mreni ali katarakti. Katarakta lahko nastopi zaradi starosti (senilna kataraktika), večkrat pa je posledica bolezni ali škodljivih vplivov na delovnem mestu, npr. razna sevanja. Najpogostejša komplikacija sladkorne bolezni je ravno katarakta.

Pri prehodnih pregledih pošiljamo vse delavce, ki bodo zaposleni pri različnih virih sevanja (varilec, topilce, serviserje za JE Krško itd.) na preglede očesnih leč. Pri vseh spremembah na leči, četudi so spremembe minimalne, jih preusmerimo na druga dela in naloge. Tudi pri obdobjih pregledih kontroliramo očesne leče, da lahko pravočasno ukrepamo in preprečimo invalidnost.

Siva mrena ali katarakta se operira in vid korigira z močno dioptrijo plus 12. Na ta način so vidne funkcije vsaj deloma ohranjene. Zaradi teže očal se pri nekaterih primerih odločimo za kontaktne leče. Te pa niso priporočljive za delo v prahu in tam, kjer lahko pride do poškodb s tujski.

Iva Ljubič

Naslovnik neznan

V maju mesecu je bilo vrnjenih 51 časopisov Litostroju z naslednjimi naslovi: Redžep Aksalić, Ul. Andreja Kumarja 32, 61000 Lj.; Mile Angelov, Pot na Rakovo jelšo 17/X, 61000 Lj.; Ranko Arežina, Prušnikova 54, 61000 Lj.; Adolf Barle, Preska 24, 61000 Lj.; Asije Begović, Tomačevska 11, 61000 Lj.; Amir Behlić, Brilejeva 19, 61117 Lj.; Dravlje; Mehmed Bešić, Gosposvetska 13, 61000 Lj.; Branko Bilbija, Andrejeva 6, 61000 Lj.; Perko Burilo, Tbilijaska 62, 61000 Lj.; Džemal Cakor, U. Andreja Kumarja 16, 61000 Lj.; Ekrem Čavalić, Pot na Rakovo jelšo 77, 61000 Lj.; Milena Djajić, Ljubljanska 29, 61000 Lj.; Alojz Donko, Brilejeva 19, 61000 Lj.; Mirko Dragič, Pot na Rakovo jelšo 70, 61000 Lj.; Tadija Dudić, Cesta VIII. divizije 110, 61000 Lj.; Mirsad Durić, Rjava cesta 12B, 61000 Lj.; Andrej Gabron, Tacen 101/D, 61211 Šmartno pod Šmarno goro; Ale Hasanagić, Stermeckijeva 10, 61000 Lj.; Franjo Horvat, Ljubljanska 91, 61000 Lj.; Hamdija Huskić, Abramova 14, 61000 Lj.; Vladimir Janković, Obirska 62, 61000 Lj.; Hajrudin Kadirić, Šmart-

no 14, 61211 Šmartno pod Šmarno Ilica Pervan, C. v Pečale 52/4, 61231 Lj. Črnuče; Nastasija Petrović, Pot na Rakovo jelšo 41/2, 61000 Lj.; Asima Pivač, Brilejeva 19, 61117 Lj.; Dravlje; Jože Potrebin, Brilejeva 19, 61117 Lj.; Dravlje; Amadeo Prosen, Legatova n.h. 61000 Lj.; Dušan Puljić, Ljubljanska 23, 61000 Lj.; Josip Sinković, Pot na Rakovo jelšo 129, 61000 Lj.; Milomir Šipka, Brilejeva 19, 61000 Lj.; Franc Šramel, Gorazdova 17, 61000 Lj.; Natalija Šumer, Zargova 78, 61000 Lj.; Feleš Takaj, Celovška 68, 61000 Lj.; Kata Tomas, Hranilniška 10, 61000 Lj.; Živan Trivković, Prušnikova 26, 61000 Lj.; Arif Velić, Ob studencu 20, 61000 Lj.; Rade Vunjak, Rašiška 55, 61000 Lj.; Stanislav Zadravec, Šmartno 66A, 61211 Šmartno; Dimitar Zakirov, Brilejeva 19, 61000 Lj.; Lilijana Zorec, Kleče 32, 61000 Ljubljana.

Pravilen in natančen naslov nam sporočite pisno na naslov:

ZPS TITOV ZAVODI LITOSTROJ, Center za samoupravljanje, DPO in informiranje, 61000 Ljubljana, Djakovičeva 36, ali po telefonu na številko 556-021, interna 1371.

gpm

vodnik 84/85« iz Münchna je navedenih že 3500 naslovov filmov, ki so v prodaji.

— V teku so izboljšave na sistemu VHS z ednim ciljem, da se doseže maksimalna ostrina slike in na razstavi v Berlinu septembra 1985 so bili že razstavljeni prototipi videorekorderjev z izredno kvaliteto snemanja in predvajanja, imenovani »Clear Vision« (ang. jasna slika).

— Sistem Video 8 ni kompatibilen z nobenim od obstoječih video sistemov. Dolžina magnetnega traku v kaseti je le za max. 90 minut snemanja. Ne obstoja tudi »software«, kar veliko kupcev odbija.

3. SESTAVNI DELI VIDEOKAMERE

Osnovni sestavni deli so:

- objektiv kamere,
- elektronski del kamere,
- iskalo kamere,
- napajanje kamere z energijo
- pribor kamere

a) Objektiv videokamere

Naloga objektivna videokamere je ista, kot jo ima objektiv na fotoaparatu ali filmski kameri. Razlika je le ta, da pri videokameri vrže objektiv sliko na svetlobno občutljivo ploščico snemalne cevi (analizatorske cevi), pri fotoaparatu ali filmski kameri pa na filmski trak.

Razlikujemo objektivne s fiksno goriščno razdaljo in objektivne s spremenljivo goriščno razdaljo (zoom objektiv). Enotavnejši in cenejši so prvi, zoom objekti-

vi pa so dražji, zato pa so za delo zlasti v neprofesionalne namene izredno praktični in nujno potrebni.

Leče objektivov so iz specialnega optičnega stekla. Tovarne, ki proizvajajo leče, imajo stekla z različnimi koeficienti lomne svetlobe in disperzije. Leče iz plastičnega materiala se uporabljajo, le pri aparatih slabše kvalitete, kjer spremembe dimenzij leč zaradi temperaturnih razlik niso tako pomembne. Spremembe dimenzij namreč povzročijo tudi spremembe optičnih parametrov, kar pa je za normalno delo nesprejemljivo.

Osnovni parametri, ki določajo objektiv so:

a1) Slikovno polje

To je površina slike, ki jo objektiv videokamere meče na sprednjo ploščico snemalne cevi in jo pri svojem gibanju analizira snop elektronskih žarkov. Z diagonalno slikovnega polja je to popolnoma določeno. Ne smemo pa te diagonale zamenjati s premerom snemalne cevi, ker ta predstavlja zunanjo dimenzijo cevi.

a2) Goriščna razdalja (fokus)

Za koliko lahko nek objektiv sliko predmeta poveča, je odvisno od goriščne razdalje objektiv. Če je goriščna razdalja večja, je večja tudi povečava.

a3) Zadnja goriščna razdalja

Nekatere videokamere imajo možnost, da objektiv odstranimo in ga nadomestimo z novim. Tako npr. pri videokameri GX-N 7 firme JVC osnovni objektiv lahko nadomestimo z enim od fotograf-skih objektivov različnih goriščnih razdalj naslednjih firm: Canon, Nikon, Pentax, Olympus ali Minolta (slika 16).

V spomin

5. maja 1986 smo se za vedno poslovili od našega sodelavca tov. Andreja MARTINČIČA.

V Litostroju se je zaposlil 1. marca 1948 in delal v notranjem transportu. Zaradi marljivosti in doslednosti pri delu je napredoval v kurjača. Temu delu je ostal zvest do upokojitve leta 1967.

Ohranili ga bomo v lepem spominu!

Sodelavci iz tozda IVET

14. maja je nenadoma umrl naš sodelavec Maks Kladnik, star 53 let. Od leta 1975 je bil zaposlen v tozdu OBDELA-VA kot rezkalec. Bil je tih, skromen in dober delavec, predvsem pa dober tovariš, saj ni nikoli odrekal pomoči sodelavcem. Zato ga bomo ohranili v lepem spominu.

Od njega smo se poslovili 16. maja v Lučah ob Savinji.

Sodelavci

ZAHVALE

Iskrena hvala vsem, ki ste mojega brata Maksa Kladnika pospremili na njegovi zadnji poti ali kakorkoli pomagali v tem težkem trenutku. Posebna hvala litostrojski godbi in govorniku.

Sestra

Francka Kladnik

Vsem, ki so mojega moža Petra KOC-JANČIČA spremili na zadnji poti, se lepo zahvaljujem.

Hvala dr. Vrčonu za lepe besede v slovo, ki so bile objavljene v časopisu, prav tako pa se zahvaljujemo delovni organizaciji Litostroju za venec.

Žena Betka in hčerka Lučka

Ob smrti moje mame Jožefe JAGER se iskreno zahvaljujemo vsem sodelavkam in sodelavcem za izraženo sožalje in podarjen venec. Posebna zahvala vsem tistim, ki so nam z osebnim obiskom izrazili sočustvovanje in jo spremljali na njeni zadnji poti.

Franč in Rozalija JAGER

Ob boleči izgubi moža in očeta Jožeta Gašperlina se zahvaljujemo njegovim sodelavcem iz tozda IRRP, ki so ga spremljali na njegovi zadnji poti.

Zahvaljujemo se tudi za mnoge izraze sožalja, cvetje, spremstvo litostrojske godbe in sočutne poslovilne besede.

Vsi njegovi

Ob smrti očeta Ferdinanda MIKLAVČIČA se iskreno zahvaljujem sodelavcem v Litostroju za izrečena sožalja in spremstvo na njegovi zadnji poti.

Marijan MIKLAVČIČ Milevsko ČSSR

Ob mojem odhodu v pokoj se najlepše zahvaljujem svojim sodelavcem, prijateljem in vodstvu tozda IVET za darila ter prisrčne besede ob slovesu.

Vsem želim še naprej veliko sreče, zdravja in veliko uspehov v nadaljnjem delu.

Franc KOVAČIČ

VIDEO

17

tehnika

Piše: P. Poženel

Tako je prišlo do naslednjega razvoja videokamer:

• Leta 1981 je firma SONY izdelala kamero BETAMOVIE, ki je uporabljala kaseto Beta normalne velikosti.

• Leta 1983 so se velike svetovne firme, proizvajalke video opreme dogovorile, da poenotijo videosisteme ter pri tem uporabijo magnetni trak širine 8 mm. To je potegnili za seboj, da sta že v začetku l. 1984 začeli firmi KODAK in POLAROID izdelovati kamere VIDEO 8 s posebno, zelo majhno kaseto. Sledilo ji je še nekaj japonskih firm. V to skupino spada tudi pod f) opisana kamera SONY VIDEO 8.

• JVC firma je izdelala v začetku l. 1984 kamero VIDEO MOVIE, kjer je uporabila posebno kaseto, z oznako VHS-C (širina traku 8 mm). Prednost tega sistema je v tem, da je popolnoma kompatibilen (skladen) z obstoječim istemom VHS. Novo kaseto VHS-C namreč lahko vstavimo v reducirno kaseto (adapter), ki ima velikost in obliko normalne VHS kasete, to pa lahko predvajamo na vsakem standardnem VHS videorekorderju. Slaba stran kasete VHS-C je ta, da z njo lahko snemamo le 30 minut.

• VHS MOVIE je kamera, v katero lahko vstavimo normalno VHS kaseto (širina traku 12,7 mm) za čas snemanja do 4 ure (E-240). Prvo takšno videokamero je izdelala januarja 1985 firma PANASONIC, tip kamere: NV-M1. Sledilo ji je še veliko drugih firm, tako, da ima danes na tržišču že naslednje kamere-rekorderje: PANASONIC (NV-M1), Philips (VKR 6800), Hitachi (VM-200E), Blaupunkt (CR-1200), Grundig (VS 150 AF) in Bosch/Bauer (VCC 408).

Če bi hoteli podati prognozo, katere kamera od navedenih se bo obdržala v bodočnosti ter prevladala svetovno tržišče, bi skoraj z gotovostjo lahko trdili, da bo to kamera-rekorder VHS-MOVIE. Ta uporablja normalno VHS kaseto, kar ima v primerjavi z VIDEO 8 in VIDEO MOVIE naslednje prednosti:

— VHS sistem je v svetu najbolj razširjen in strokovnjaki za ekonomsko propagando predvidevajo, da je 85% vseh video naprav VHS. To je tudi vzrok, da je obstoječi »software« (angl. že posnete oddaje ali filmi na kasetah), za VHS zelo obsežen in je možno kupiti v inozemstvu zelo različne filme, risanke, topisne oddaje, športne oddaje, šolske programe. V katalogu za izbiranje filmov »Video

Izleti v malem srpanu

Visoka sezona je tu in zdaj gre zares »Kondicijo že imamo, radioaktivnost se je zmanjšala, sneg se je stopil, gore čakajo...
4. do 6. julij — SEVERNI VELEBIT, vodnika: Miklavčič, Žebavec (glej opis!)

12. julij — DRUŽINSKI IZLET. To bo prijeten izlet z malo hoje, primeren tudi za otroke (nad 7 let), začetnike, starejše itd. Prevoz bo z vlakom ali avtobusom. Zagotovili bomo dovolj (kvalitetnih) planinskih vodnikov, ki bodo pomagali tudi tistim, ki še nimajo nobenih izkušenj s planinstvom. Predvidevamo prav prijetno razpoloženje!

19. do 22. julij — PO SLOVENSKI PLANINSKI POTI; vodnika: Soklič, Vipotnik (glej opis!)

DRUŽINSKI IZLET

- Ste celo leto sami hodili v gore, ženo pa puščali doma, da je lahko v miru pospravljala in nam pripravila večerjo ob povratku?
- Ste obhajali v svet tišine zato, da ote si spočili živce, otroke pa ste prepuščali ulici?
- Ste si pridobili že precej odvečnih kilogramov in se polenili ter naredili križ čez gore?
- Če ote vsaj na ene vprašanje odgovorili pozitivno, tedaj je DRUŽINSKI IZLET, ki ga organizira PD LITOSTROJ, KOT NALAŠČ za vas!
- Pridite in pripeljte s seboj ženo, moža, otroke, taščo, kilograme, koker španjela... Samo prenosni TV pustite doma!

Izlet v neznano - dobesedno

Majski izlet v neznano je na začetku za nekaj udeležencev pomenil res pravo uganko. Mistili so, da gre za pripravljeno šalo, v resnici pa je šlo za igro naključja, ki ga vodnika nista niti najmanj načrtovala.

Po starem običaju udeleženci na železniški postaji še niso zvedeli, kam gredo. Napoteni so bili le na dolenski vlak, vsakdo pa je dobil vozovnico in navodilo, naj izstopi v Žalni.

Zaradi precejšnje gneče v vlaku pa glavnini skupine na tej postaji ni uspelo izstopiti. In med njimi sta bila tudi oba vodnika, ki sta edina vedela, kam je izlet namenjen...

Pet izletnikov se je torej znašlo osamljenih na postaji v Žalni, vedoč le to, da so se prijavili za izlet v neznano...

Preostali planinci z vodnikoma na čelu so izstopili na prvi naslednji postaji v Višnji gori. Tedaj jim je bilo povedano, da gredo na Polževo in v Muljavo. Toda kaj bo s prvo peterico? Se bodo znašli? Bodo obupali in se s prvim vlakom vrnili?

No, k sreči so mislili, da gre za pripravljeno zvijačo in za NNNP...

Zato so napeli možgančke, hitro ugotovili, da je najbližja izletniška točka Polževo — in se tja tudi napotili.

Ko sta se obe skupini srečali, je bilo seveda prav veselo... Posebno vodnika sta si oddahnila, saj so bile »ovce« spet vse skupaj...

I. I.

Nesreča nikoli ne počiva

Da zgornji pregovor res velja, dokazuje tudi nesreča, ki se je pripetila na drugem delu izleta v neznano. Eden od udeležencev si je zlomil nogo na zelo varnem in nedolžnem terenu — takorekoč sredi vasi — nekaj pred Muljavo. Res pa je, da je deževal in je bila trava mokra, pot pa blatna. Čeprav je PD Litostroj organiziralo v preteklih letih že mnogo zahtevnih izletov (do Mt. Blanca), k sreči ni bilo nobene nezgode (potrkajmo po lesu!), zato nam je bil vsem prisotnim ta dogodek v premislek in opozorilo, da PREVIDNOSTI NI NIKOLI PREVEČ.

I. I.

Po slovenski planinski poti

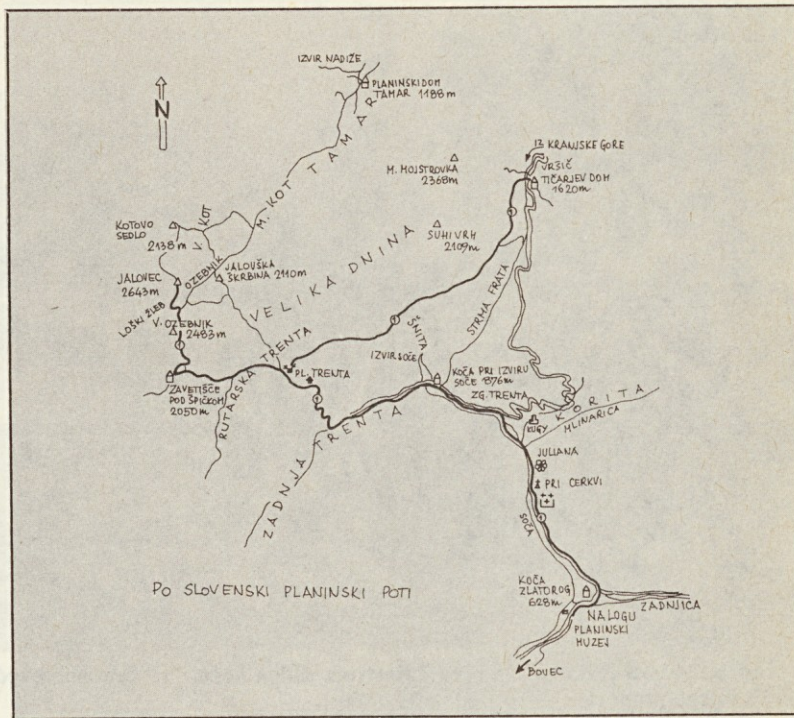
Tudi letos v mesecu juliju (od 19. do 22. 7.) naše športno društvo načrtuje izlet po Slovenski planinski poti, in to spet v Julijce. Za izhodišče si bomo zopet izbrali Vršič (1611 m), visok preval med savsko in soško stranjo.

Pot bomo nadaljevali pod obronki Male Mojstrovke pod Suhim vrhom in še naprej nad izvirom Soče, katerega šumenje bomo razločno slišali. Hodili bomo po pobočjih Velike Dnine, mimo skalnatega robu Šite in naprej v travnate strmine do lovske kočice na robu gozda, kjer se odcepi pot v Zadnjo Trento; mi pa bomo nadaljevali pot do naslednjega odcepa, kjer se loči pot na Jalovec čez Jalovško Škrbino, ki je zahteven in nevaren pristop. Naša pot se bo nadaljevala do naslednjega križišča, kjer se bomo usmerili po desni poti, to pa nas bo pripeljalo do Zavetišča pod Špičko (2050 m). Leva pot pa pelje proti planini Zapotok in prevalu Kanja. Z Vršiča do Zavetišča potrebujemo okoli 4 ure. Odvisno od avtobusnih zvez bomo prenočili na Vršiču ali v Zavetišču.

Od Zavetišča se spustimo na melišče pod stenami Ozebnika ter skozi strmi žleb in čez škrbino v vzhodne stene Velikega Ozebnika, kjer je pot dobro zavarovana in je ni mogoče zgrešiti. Višje strmina popusti in že smo v kotanji Na jezercih, kjer je običajno še sneg. Stojimo ob vznožju vršne piramide Jalovca na križišču poti čez Jalovec Ozebnik in Loški žleb, katerega zgornji konec prečimo in se lotimo skalovja. Pot nas pelje čez ploščate police in pragove, je dobro zavarovana in ko smo na grebenu, nas do vrha loči le še nekaj korakov. V uživanju prostranega razgleda sledimo slemenju, in že smo na vrhu najdrzejše in najlepše gore Julijskih alp — Jalovca (2643 m). Vrh enkratne oblike, skladnih lepote, ostrih razov in prepadnih sten. Ni po naključju v znaku Planinske zveze Slovenije! Fant od fare med Julijci, kot ga je opisal Evgen Lovšin. Od zavetišča do vrha potrebujemo 2 uri in 30 minut. Z vrha se vracamo po isti poti mimo Zavetišča do razpotja in nazaj do lovske kočice.

Tu se spustimo na desno navzdol in v poldrugi uri smo v dolini. Po kolovozu gremo do s kamenitimi ogradami omejene njive in stare trentarske hiše v Zapodnu. Še pol ure in že smo pri koči pri izviru Soče, če nas ne premoti prelep gorski svet, pogledi na Veliko Dnino, Prisojnik, Razor, Planjo in Bavski Grin-tovci.

Lepo je, če si ogledamo izvir Soče, ki je kakih sto metrov nad kočjo. V času, ko se tali sneg, ali po daljšem deževju voda vre na dan s takšno silo, da je dostop do samega izvira nevaren ali nemogoč.

Pot nadaljujemo proti Logu mimo travnatega griča z velikim bronastim kipom dr. Juliusa Kugyja (delo pokojnega kiparja Jakoba Šavinskega), velikega poeta naših gor, ki sedi na skali in zamaknjeno občuduje Jalovec.

Za prvim mostom čez Sočo nas napisna tabla opozarja na gorsko tesen Korita.

V spomin najslavnejšim trentarskim gorskim vodnikom je bila leta 1957 vzidana spominska plošča v previsno skalo malo pred cerkvijo in Špičkovo domačijo, kjer je bilo središče nekdanje Trente. Tam so topili železo v plavžu, rudo so kopali v pobočjih Velike Drine blizu planine Zapotok in v Prisojnikovih strminah. Trentarski plavž je ugasnil leta 1778, rudarji pa so postali pastirji in drvarji. Vedno pa so bili Trentarji najbolj strastni divji lovci. Tako je pravil dr. Kugy napol v šali, napol zares, da se imenujejo Kugyjeve police nad severno Triglavsko steno po njem zato, ker jih je prvi preplezal brez gamsa na plečih. Iz takšnih drznih plezalcev so zrasli naši najboljši gorski vodniki.

Na ovinku pred cerkvijo je vhod v planinski vrt Juliana, ki ga je leta 1926 ustvaril in uredil Švicar Albert Bois de Chesne iz Trsta.

Ob značilni Pavrovi domačiji z mostovžem pelje pot do skromnega vaškega pokopališča, kjer so pokopani tudi vsi trentarski gorski vodniki, zelo zanemar-

jeno pa je vojaško pokopališče, kjer počivajo med drugim tudi žrtve snežnega plazua, ki se je 8. 3. 1916 utrgal izpod Prisojnika.

Z vrha Klanca se nam razkrije vasica Na logu, ki je današnje središče Trente. V vasi je hotel Planinski orel in gostilna Triglav, v nekdanji italijanski vojašnici pa je urejen planinski muzej z razstavljenimi predmeti iz trentarske planinske zgodovine in življenja Trentarjev. Za planince je koča Zlatorog (622 m).

Od tu se vracamo na Vršič in v Ljubljano.

Naša pot od kočice pri izviru Soče naprej je odvisna od avtobusnih zvez v ta konec naše prelepe dežele. Res je to eden najlepših delov Slovenije: Spodnja Trenta in Zadnjice z bleščečim srebrnim trakom Soče, Zadnja Trenta, staro središče Trente pri cerkvi sv. Mariji in vse lepote, ki so jih odkrivali naši pogledi že z vrha Triglava, Prevala pod Razorjem in z Vršiča.

Pot je zanimiva, saj nam odkriva lepote in prostranstva naših Julijcev, zato ljubitelji planinske fotografije ne pozabite fotoaparata, hodci planinskih poti pa knjižice slovenske planinske poti!

Če nam sončna uprava nameni lepo vreme, avtobus pa ugodne zveze, bo užitek, hoje in veselja v izobilju. Na svidenje na Slovenski planinski poti.

Janez Soklič

Planinska kronika

Zanimive so knjige, kjer prebiramo o dogodkih, ki so se zgodili in smo jim bili priča, pa o osebah, ki smo jih poznali.

Skratka radi prebiramo o življenju, ki se je dogajalo okoli nas in v katerem smo bili morda tudi sami soudeleženi. Tudi življenje nekega društva je zanimivo. Delavnost njegovih članov je enkrat živahna, drugič pa peša in zamira, tudi dejavnost društva je lahko enkrat bolj, drugič manj pestra. Zelo je odvisna od posa-

meznikov, ki znajo dati polet dejavnostim in zagon za uspešno delo v društvu. Vse to je seveda treba zapisati, da ne pride v pozabo, pa tudi da ne pride do subjektivnega ocenjevanja dela in življanja nekega društva. Zapisovanje pa je možno le na podlagi zbiranja podatkov. To ni vedno enostavno. So člani, ki poročajo o vsakem delu, dogodku, doživetju in podobnem. So pa tudi nekateri, ki so prepričani, da je vse opravljeno, ko dokončajo neko delo ali pa dosežejo zastavljene cilje. S tem osiromašijo prikaz dejavnosti društva, pa tudi sami sebi delajo krivico, kajti njihovo delo ni in ne bo nikjer prikazano.

Tudi v Planinskem društvu Litostroj smo na pobudo takratnega predsednika društva tovariša Ludvika Šarfa začeli pisati kroniko. Začetek je januarja 1981. Prvo leto so na kratko opisani samo izleti in povzetki sej upravnega odbora. Sčasoma se je vsebina kronike razširila. Opisane so tudi dejavnosti odsekov in članov teh odsekov. Tako nam kronika PD Litostroj pove, da smo morda edini, kjer imajo vsi vodniki tudi izpit iz varstva narave in za gorsko stražo. Žal pri kroniki najdemo le malo napisanega o alpinistih, dostikrat več najdemo v dnevnem časopisu. Zanimivo jo je prebirati, vendar nam ne da popolne slike o življenju planinskega društva. Da bi imeli popolno sliko, bo treba zbrati vse dokumente, zapiske, fotografije, skratka vse, kar se tiče delovanja in življenja društva od ustanovitve dalje.

Zbrati bo treba sezname članov upravnega odbora od ustanovitve, seznime priznanj in odlikovanj v zvezi z delom v planinskem društvu, podatke o gradnji

planinske kočice na Soriški planini in prostovoljcih pri tej gradnji, o organizaciji taborov in planinskih izletov v tujino.

Zato prosimo, da vsi planinci, pa tudi nečlani podarijo planinskemu društvu Litostroj vse kar imajo v besedi ali sliki v zvezi s PD Litostroj, seveda če to lahko pogrešajo.

Kroniko bomo morali izpopolniti, če hočemo da nam bo dala jasno sliko delovanja PD Litostroj od začetka pa do danes.

Kar lahko odstopite, oddajte poverjenikom po obratih ali pa tovarišici Viki Miklavčič. Hvaležni vam bomo za vsak spomin.

Edo Tepina

SEVERNI VELEBIT od 4. do 6. julija 1986

4. 7. 1986 — petek: Ob 5.30 uri jutraj odhod avtobusa izpred glavnega vhoda Litostroj. Vožnja skozi Reko, Senj in Jurjevo do Oltarjev. Od tu dalje peš do planinskega doma Zavišan (1600 m) ca. 2,30 uri. Po počitku opravimo predvidene izlete tega dne (Mali Rajinac, Veliki Zavišan — 1677 m, Vučjak — 1645 m, ter ogled botaničnega vrta). Skupno 8—10 ur. Prenočimo na Zavišanu.

5. 7. 1986 — sobota: V jutranjih urah odhod iz Zavišana po Premužičevi poti do prevala Alan (1440 m). Med potjo bomo občudovali blodnjak Rožanskih Kukov ter se povzpeli na vrhove Gromovačo (1675 m), Crikveno (1641 m) ter Alančič (1612 m) od koder je zelo lep razgled na morje in bližnje otoke. Vmes se bomo ustavili tudi pri Rossijevi kolibi. Prenočimo na Alanu. Skupno 6—7 ur hoje.

6. 7. 1986 — nedelja: Zjutraj odhod na Veliki Kozjak (1620 m) ter povratek na Alan, skupno 5 ur hoje. Po krajšem počitku sestop v Jablanac, kjer se bomo okopali v morju. V večernih urah povratek proti domu.

Na vsej poti nas bo spremljal avtobus.

Oprema: Planinska z dobrimi čevlji s profilirano gumo. Zaščita proti dežju in megli. Računati je treba na dnevno vročino in hladne noči. Vsakdo naj ima s seboj spalno vrečo in po možnosti manjši plinski kuhalnik. Po želji tudi smučarske palice.

Ne pozabite vzeti s seboj potrjeno zdravstveno izkaznico.

Hrana in pijača v lastni režiji za tri dni. Vsakdo naj ima s seboj primerno posodo za vodo, s katero se bomo oskrbeli že v Senju.

Cena izleta din 5.500.—.

Prijave do 24. junija 1986 z ekontacijo din 2.000.— din na sindikat tel. 13-76 do zasedbe mest v avtobusu.

Dodatne informacije dobite po telefonu: 15-45 Miklavčič in 40-40 Žebavec.

30. JUBILEJNI POHOD PO POTEH PARTIZANSKE LJUBLJANE

Točno ob osmih je krenila izpred Litostroja dolga kača. Na čelu so seveda šli zastavonoše in kot prvi nosilec sindikalnega prapora.

Jezikovni ostružki

V prejšnji številki časopisa sem opozorila na knjigo z naslovom **PO-VEJMO NARAVOST!** o jezikovni problematiki v samoupravni družbi in jeziku množičnih občil.

V uvodnem poglavju je priznan jezikovni strokovnjak in član Jezikovnega razsodišča Janez Dular postavil teoretična izhodišča, predstavil značilnosti jezika samoupravljalcev in poudaril potrebo po čimbolj razumljivem izražanju.

Samoupravno urejanje zadev v naši družbi ima največkrat jezikovno — pisno ali govorno obliko. Toda kakšen je ta jezik, ki ga uporabljajo naši samoupravljalci? Tako učen, visok, zapleten, da že ovira osnovni namen — razumevanje, takšen pa tudi ovira demokratično sodelovanje širše javnosti pri oblikovanju in uveljavljanju pomembnih sklepov. Danes se upravičeno borimo proti anglizaciji in srbohrvatizaciji slovenskega jezika, vendar je najresnejša razkrajalna težnja v jeziku **BIROKRATIZACIJA**. Določenih uradnih besedil, pravilnikov, sporazumov itd. ne smemo jezikovno spreminjati, pisati jih moramo v originalni, uradni obliki. A zakaj? To »pravilo« ni nikjer napisano in vendar ga javna občila zelo upoštevajo! Uradna oblika takšnega besedila pa je žal velikokrat, če ne celo vedno, zelo zapletena. Morda celo hote? Res so včasih pojavi, ki jih moramo opisati zapleteni, vendar kadar se obračamo na širši krog ljudi, moramo besedilo jezikovno poenostaviti, če hočemo, da bo vsebina razumljiva. To velja tudi za najrazličnejša delegatska gradiva, za gradiva za zbornice delavcev, za razne sestanke itd. Uradna besedila moramo torej preliti v publicistična.

Kakšna je razlika med tema jezikovnima zvrstema?

Strokovno besedilo napiše strokovnjak, znanstvenik, v umsko zahtevnem jeziku, za katerega so značilni abstraktni izrazi, zapletena večbesedna poimenovanja brezosebno izražanje s trpnikom, zapleteni stavki, tujke, okrajšave. Za zmanjšanje dolžine in razvlečenosti, ki jo povzročajo večbesedni strokovni izrazi, se uporabljajo okrajšave in simboli, ki pa spet otežujejo razumevanje.

Uradovalni jezik ima sicer nekoliko manj strokovnih izrazov kakor znanstveni, je pa še vedno zelo natančen, vsaj kar zadeva uradna, z zakonskimi predpisi določena poimenovanja za državne in druge družbene organe, ustanove, posameznike (npr. občinska skupščina, podpredsednik delavskega sveta...).

Uradna besedila imajo namen vplivati na naslovnikovo ravnanje, uporabljajo izraze, kot so: moramo, treba je, nujno je potrebno... Uporabljajo abstraktna pojmovanja (ob-

seg del se povečuje), veliko je neosebnega trpnika (govori se o zadevi), uradne frazeologije. Sicer je res, da uradno besedilo ne more biti preveč poenostavljeno, domače, čustveno, osebno, vendar tudi ne tako ne razumljivo, načrtno »učeno«, »visoko«...

Ali naslednje zapletene besedne zveze povedo kaj več kot poenostavljene?

- obravnavati problem preskrbe = *obravnavati preskrbo*
- dogajanje na področju kulture = *dogajanje v kulturi*
- v procesu dela = *med delom*
- iz tega razloga = *zato*
- v manjši meri uspešen = *manj uspešen, neuspešen*
- prekinitev dela = *stavka*
- individualni poslovodni organ = *direktor, ravnatelj*
- uskladiti cene = *podražiti (poceniti ne!?)*
- negativni finančni saldo = *izguba*

Zadnji primer je sploh imenitni uradni izraz za prazen žep!

Novinarji naj ne bi pisali tako težko razumljivo, ampak naj bi se približali nekdanjemu jeziku. Njihova beseda je namenjena najširšemu krogu bralcev in poslušalcev, in to množičnemu,

strokovno in izobrazbeno zelo raznolikemu naslovniku. Tega mora pritegniti k branju in ga prepričati ter tako vplivati na njegovo ravnanje. Pozornost bralca pritegnejo zlasti zanimivi naslovi, slikovito izražanje, čustvene prvine. Novinarji morajo dobesedno »prevajati« zahtevno strokovno in uradno izražanje v vsakdanje. Marsikaj morajo okrajšati in poenostaviti, seveda pa s tem ne smejo oškodovati vsebine sporočila.

Le razumljiva besedila dosežejo cilj — človeka, da o njih sam razmisli in presodi, da oblikuje svoje mnenje. Šele to je osnova za resnično samoupravno sprejemanje in odločanje za resničen samoupravni dialog.

Vesna Tomc

Ljubljana,
03. V. 1986
TITOVİ ZAVODI
LITOSTROJ
DJAKOVIČEVA 36

ČISTA IN ZELENA LJUBLJANA

Za
DOBRO
urejeno, čisto, zeleno,
pokošeno, ocvetličeno:

№ 5034

Do Mosteca res ni bilo daleč, toda sprehod po prijetnem, hladnem zraku je vzbudil apetit vsem — mladim in manj mladim. Vsi smo se malice veselili...

... in kako je teknilo!

900 Litostrojčanov na pohodu

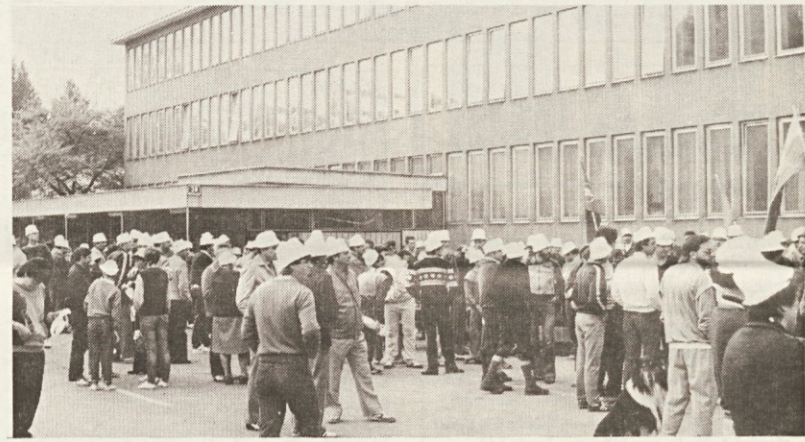
Že vse letošnje leto je Litostroj ob sobotah miren in samotni in le redki so delavci, razen čuvajev in gasilcev, ki pridejo ta dan v tovarno.

Povsem drugačna od običajne pa je bila sobota, 10. maja. Tega dne so se v prelepem sončnem jutru zgrinjale v Litostroj množice praznično razpoloženih Litostrojčanov z družinami. Prvič se je namreč zgodilo, da smo šli tako množično in skupno, pod enim organizatorjem na pohod.

Letos je na pobudo komisije za šport in rekreacijo Konferenca OOS namreč imenovala organizacijski odbor za pripravo pohoda, v katerega so bili vključeni vsi vodje športno rekreacijskih sekcij, ki delujejo v tovarni.

Vsakega, ki je prišel na zborna mesto, je najprej pozdravila godba na pihala, ki je poskrbela za praznično vzdušje

Organizacijski odbor je poskrbel, konferenca OOS pa je financirala lične bele klobučke z oznako Litostroj. Znanci in prijatelji so se zbirali in pozdravljali, ki želeli dobro jutro in lep pohod.

Odbor se je odločil za šestkilometrsko traso, ki je najbolj ustrezala družinski udeležbi na pohodu. Šli smo od Litostroja po Šiški do Mosteca, mimo skakalnic, Tivolskega gradu in na Trg revolucije. Pot je bila izredno prijetna in nobenemu prezahtevna.

Na koncu poti smo se udeležili skupne proslave na Trgu revolucije (Foto in tekst: E. L.)